

Zunanja politika in Slovani.

Letos zborujejo delegacije v Budapešti; v avstrijski so zastopani tudi Mladočehi kraljevine po 4 svojih členih. V 3. dan oktobra je bila seja budgetnega odseka avstrijske delegacije; tu je spregovoril prvi mladočeški delegat Gustav Eim ter je v dolgem govoru presojeval zunanjo politiko, pretresal zvezno pogodbo z Nemčijo in Italijo ter se izrekel proti sedanji trozvezi. Zavračala sta ga najprej v imenu Poljakov vit. pl. Jaworski, v imenu Nemcev pa pl. Plener. Na to je prišel na vrsto zunanji minister grof Kalnoky, ki je tudi ugovarjal nazorom Eimovim in se je jako nepovoljno izrazil o kritiki tega odločnega češkega zastopnika. Rekel je minister med drugim, da bi mu bilo vprašati, kam bi prišlo z velikimi interesi monarhije, ko bi hotel zahtevati vsak v njej zastopani narod, da naj bi se vsa zunanja politika in evropsko položenje presojevali ter v zavisnost spravljali z nacionalnega stališča vsakega teh narodov.

Grof Kalnoky je stavil tu jako poučno, za Slovane celó važno in imenitno vprašanje. V stisko pa bi prišel on uže s tem, ko bi ga vprašali, po kakem načelu pa vendar on poštevaja pojediné narode naše monarhije. On priznava, da je več pojedinih narodov v našem cesarstvu; denimo, da priznava vsakemu narodu po jeden glas: ali bi mogel on odgovoriti, da se ravna zunanja politika po večini teh glasov? Gotovo je le to, da zunanjo politiko odobrujejo in zagovarjajo Madjari, Poljaki in Nemci, pred vsem liberalni Nemci. O drugih narodih kaj takega pa ni znano, in to kaže, da zunanja politika se ne ravna po večini glasov narodov, ampak po drugih, neparlamentarnih načelih.

Zunanja politika naše monarhije se pač lahko opravičuje sama pred seboj, ko bi prezirala Slovane popolnoma ali pa se ponajveč opirala n. pr. jedino na Poljake, kakor se to godi sedaj. Ni treba drugega, kakor v odločilnih slučajih in trenutkih izgovarjati se po besedah grofa Kalnokyja s tem, da veliki interesi mo-

narhije ne morejo računati z nacionalnim stališčem vsakega teh narodov posebe, in takoj je završeno opravičenje, da gre zunanja politika svoje poti ali take poti, po katerih bi slovanski narodi hodili ali pa tudi — ne hodili.

Vsa druga je z Madjari, oni predočujejo jeden sam narod, in ta ne more biti sam seboj v navskrižju, naj ga poštevaja ali pa tudi ne poštevaja zunanja politika; voditelji zunanje politike so si gledé na tak jedin in jednoten narod vselej jasni. Jednaka je z nemškim narodom; razdeljen je sicer v Avstro-Ogerski po najrazličniših narečjih, vendar pa se čuti po vezilih skupnega literaturnega jezika, skupne književnosti in drugih kulturnih skupnostij jednoten, in zunanja politika si je tudi pri tem narodu jasna, da ima opraviti samo z jedno odločilno jedното.

Drugačna je pri Slovanih, kakor kažejo ravno avstrijski Poljaki; vsi drugi slovanski narodi se razlikujejo bolj ali manj v svojih težnjah od Poljakov, in nekateri tudi odločno po svojih 1000 let starih kulturnih vezeh.

Razlika je pa vendar taka med njimi, da jih smatrajo s Poljaki vred vse kot ločene, samostalne narode, in kot taki se kažejo v množnem številu, majhni in šibki. Ravno vsled tega jih lahko prezira zunanja politika, po besedah grofa Kalnokyja, češ, da je vsak teh narodov na svojem nacionalnem stališču.

Da bi bili Nemci ostali pri svojih literaturnih narečjih in literaturah, ne da bi bili sprejeli sedanje nemščine kot skupnega jezika, razkosani bi bili tudi oni ne samo na Gorenje in Dolenje, ampak tudi na drugih vrst Nemcev, in dr. pl. Plener bi ne mogel trditi, da govori v imenu vstočnih in zapadnih, severnih in južnih Nemcev naše monarhije, a grof Kalnoky, ko bi mu kazalo, bi poudarjal, da imajo razni nemški narodi razna nacionalna stališča ravno takó, kakor more to dandanes trditi o Slovanih, razdeljenih na razne narode.

Iz te osode avstro-ogerskih Slovanov, kateri takó radi razvijajo vse to, kar jih loči drug od drugega, je razvidno, da kulturne vezi, kjer so, vplivajo tudi na zunanjo politiko in ne le na notranjo moč elementov jednega in istega narodnega plemena.

Avstrijsko-ogerski Slovani se sklicujejo sicer na plemensko sorodnost in celó istost ali identičnost, na svoje skupno število, na skupne gmotne in krvne davke in celó na večino vsega naseljenja; ali vse to nič ne pomaga nasproti lehkeemu izgovoru, da zastopajo različna nacijska stališča, to pa s tem, da smatrajo tudi sami sebe samostalnimi kulturnimi individualitetami z lastnimi pismenimi jeziki in književnostimi, pri nekaterih tudi z lastnimi cerkvami s posebnim obredom in cerkvenim jezikom. Taki izgovori ne bodo več veljali jedino tedaj, kedar se tudi avstro-ogerski Slovani uredé kulturno, kakor

Nemci, torej, kedar spoznajo, da je politika tujih interesov priporočala jim posebne literaturne jezike in literaturice, s katerimi se ponašajo toliko radi. Avstro-ogerski slovanski narodi imajo sedaj le toliko vrednosti kot skupnost, da jim pridevajo skupno ime Slovanov; kot skupen dejstven faktor jih pa ne poštevajo ne v notranji, še manj pa v zunanji politiki. Grof Kalnoky jih je temeljito poučil o tem; posledice naj izvajajo sami, in mi jim vrhu tega priporočamo, naj proslavljajo z raznovrstnimi spomeniki one može, kateri so pospeševali ali vstvarjali njih literaturni separatizem, povzdigovali njih političke individualitete in jih takó spravili do sedaj toliko vplivne samostalnosti! Komu niso še namere tujih interesov jasne v pogledu na razne slovanske narode, proslavljene kot kulturne in političke individualitete, tudi če dosežajo le poldrug milijon naseljenja?

Staročeski predlog o deželnih jezikih.

Staročehi so 27. sept. t. l. v češkem deželnem zboru predložili poseben načrt o rabi obeh deželnih (češkega in nemškega) jezikov pri javnih uradih na Češkem. Ta načrt se razteza na rabljenje deželnih jezikov, prvič pri avtonomnih gospodstvih, drugič pri državnih uradih in določuje tudi rabljenje teh jezikov med avtonomnimi in državnimi uradi. Važen pri tem predlogu je člen (20), ki določuje državnim gosposkam notranji jezik, in ta utegne biti ne le nemški, ampak tudi češki, po merah naseljenja ($\frac{4}{5}$) kakega okraja.

Ni nam do tega, da bi pretresali ta načrt z njegove materialne strani, toliko manj, ko se je še le prečital v deželnem zboru in se bode razpravljal itak posebe načelno in podrobno. Pač pa ga zaznamujemo kot poseben dogodek, ki je uže v tem, da se je sploh napravil tak načrt od slovanske strani. Doslej so snovali in predlagali le liberalni Nemci take načrte z namero, da bi po njih uzakonili nemški kot državni jezik.

Staročeski načrt, če ne gledamo na to, da se omejuje samo na jedno pokrajino, razločuje se od nemškoliberalnih načrtov v tem, da ne pripoznava jednega kot absolutno državnega jezika, ampak smatra sposobnim in potrebnim tudi kak drug jezik kot državni ali notranji jezik. To se zлага z osnovnim zakonom sedaj veljavne ustave, katera nikjer ne govori o kakem specijalnem kot državnem jeziku, drugič z izvršenimi dejstvi, da je v našem cesarstvu notranji ali državni jezik poleg nemškega uže davno tudi madjarski, hrvatski, poljski in italijanski.

Čuditi bi se le bilo, zakaj niso Staročehi uže tedaj predložili takega načrta, ko je bilo treba v državnem zboru paralizovati Scharschmiedov in druge še prejšnje jezikovne predloge; čuditi se je tudi, zakaj so podpisali Staročehi Dunajske punktacije predno so predložili tak načrt, kakor so ga

zasnovali sedaj. Zaupanje v druge kompaciscente bi jih vendar ne bilo moglo motiti, saj je bil dr. Rieger načelnik, in on je vedel, kakó so se Staročehi opekli v svoj čas, ko so zaupali preveč Madjarom. Ravno dr. Riegrova skušnja ne opravičuje njegovega zaupanja, vsled katerega je podpisal začetkom l. 1890 Dunajske punktacije.

Staročehi sedaj odločno poudarjajo, da je pred vsem drugim treba izvršiti narodno enakopravnost, in po svojem sedanjem načrtu pripoznavajo, da je narodnim zastopnikom samim zasnovati take načrte, a glavno vprašanje je pri tem to, zakaj prinašajo Staročehi svoj predlog o deželnih jezikih v deželni zbor? Kdor bi bil hudoben, trdil bi, da Staročehi iz kraljevine nimajo več vpliva v državnem zboru, in zato si pomagajo v dež. zboru. Ta vzrok tudi utegne nekoliko vplivati, ali ni odločilen; kakor vemo mi namreč pozitivno, opirajo se v pogledu na jezikovno enakopravnost tudi Mladočehi na pristojnost ali kompetencijo deželnega zbora. Staročehi in Mladočehi se sklicujejo na stareje določbe in zakone, po katerih je Čehom zagotovljena jezikovna enakopravnost tudi brez sedanje ustave. Tu mišljeni staročeski načrt v svojem uvodu izrecno navaja zakonite določbe od l. 1627, 1644, najvišje sklepe od marca in aprila 1848 in še le naposled člen XIX. sedanje skupne cislitavske ustave.

Mi v tem sklicevanju na stare zakonite določbe in zajedno na sedanjo ustavo kot takem ne vidimo nikakega načelnega navskrižja; kajti sedanja ustava Čehom potrjuje le to, kar so imeli uže v svojih lastnih zakonih. Sedanja ustava je podeležena na podstavi poprejšnjih fundamentalnih aktov, pred vsem pragmatičke sankcije, in je ta sedanja ustava samo jeden del teh zgodovinskih prav, ki veljajo neporušno za razne zgodovinske narode našega cesarstva.

Druga pa je sklicevati se na sedanjo ustavo, a predlagati načrte o narodni enakopravnosti v deželnih zborih. Sklicevati se izrecno tudi na čl. XIX. drž. osnovnih zakonov pomenja pripoznavati ustavo, ki obseza ta člen. Priznavati to ustavo pa pomenja zajedno pravo in dolžnost, po nji se ravnati, in gledé na izvršenje narodne in jezične enakopravnosti kaže ustava na kompetencijo ne deželnih, ampak državnega zbora.

Sedanja ustava je sicer, kakor smo rekli, le jeden del v pragmatiški sankciji potrjenih zgodovinskih prav, ali gledé na narodno enakopravnost zje d n a č u j e ravnó ta ustava vse narode in, če hočemo, vse dežele ter s tem stavljenjem narodov na jedno in isto stopinjo veljave p o p o l n j u j e ta ustava poprejšnje določbe o jeziku in narodnosti.

Ta ustava zagotavlja — če tudi doslej le na popirju — enakopravnosti narodnosti in jezika tudi takim narodom, oziroma deželam, kjer ni bilo poprej takih določeb. To je vsekakor formalen dobiček, ki obseza tudi pravo do dejanske izvršitve tega, kar se obečuje z besedami, in ta dobiček ni majhen v pogledu na slovanske narodnosti, raztresene in vsled tega onemogle po zakotjih raznih pokrajin. Največi dobiček v primeri s prošlostjo pa je v tem, da se v sedanji ustavi izrecno pripoznavajo narodi kot taki, torej se pod ime narodov subsumujejo ali vštevajo pojedini razkropljeni odlomki; to pa dovaja v pravem izvršenju do tega, da so ti odlomki ravno takó pravno veljavni, kakor pa velike kompaktne mase kake obsežne pokrajine. Naposled se v sedanji ustavi ne govori samo o jeziku, ampak izrecno tudi o narodnosti, in sicer, v pravem soglasju s stvarno logiko o narodnosti p o p r e j, nego o jeziku.

S tem, da se ni še nič izvršilo v pogledu na organizacijo za varovanje in gojenje narodnosti vsakega naroda, se nikakor še ne zmanjšuje veljava narodnostnega in jezičnega člena sedaj veljavne ustave.

Skupni interes avstro-ogerskih slovanskih narodov je takoj v začetku zahteval in zahteva danes bolj, nego kedaj poprej, da bi se zjediniли oni v stremljenju za popolno izvršitvijo narodne in jezične enakopravnosti. A skupno jim je kaj takega možno doseči le s pripoznanjem kompetencije državnega zbora, nikakor pa ne deželnih zborov.

Gledé ne samo na primernost, ampak tudi načelno se odločno razločujemo od Staročehov in Mladočehov, in je v njih, kakor v interesu vseh avstro-ogerskih Slovanov, da mi naše popolnoma utemeljeno in tudi neporušno stališče poudarjamo zopet in zopet. Da pa ne bode pomote, naglašamo, da tudi nemška lev'ca dokazuje pristojnost o izvršitvi — pri njej ne rečemo narodne enakopravnosti — člena XIX. državnemu zboru, ne pa deželnim zastopom. Ali mi se razločujemo od nemške levice materialno v tem, da nemška liberalna stranka noče izvršiti prave narodne enakopravnosti, odmeta popolnoma narodno avtonomijo, torej tudi posebno organizacijo za varovanje in gojenje narodnosti in hoče dati nemškemu jeziku zakonito veljavo

„državnega“ jezika, v tem pa jezike vseh nenemških narodov podrediti pod prvenstvo tega jezika in jim torej podeliti življenje, kakoršno more dajati neusmiljena mačeha. Mi državnega jezika, v soglasju z ustavo, ne priznavamo, in kar si prisvaja sedaj osrednja vlada v tem pogledu, bi morala ona še le po izvršeni narodni in jezični enakopravnosti določiti v sporazumljenju pooblaščenih organov vseh narodov; kajti vlada, ki utegne iz tehniških vzrokov ali razlogov tu ali tam potrebovati v določenih mejah kak skupen jezik, ne more biti sodnica sama, ker jezik ni njena imovina, ampak lastnina narodov, in imajo torej za take določbe o potrebah skupnega jezika govoriti poleg vlade tudi in pred vsem narodi v skupnosti, ne pa poleg vlade samo Nemci, ki so v tem, ko zahtevajo nemški kot skupni ali celó zakoniti državni jezik tudi pristranski sodniki.

Primernost, da priznavamo mi državnemu zboru pristojnost za izvršenje narodne in jezične enakopravnosti, je v tem, da je s tem podana možnost, isto enakopravnost doseči za vse slovanske narode, torej tudi njih raztresene odlomke, in to v resnici jednako in istočasno. Po deželnih zborih pa take izvršitve ne dosežemo nikdar, niti tedaj ne, ko bi vplivali taki faktorji, kakor so vplivali in še vplivajo pri Dunajskih punktacijah. Tudi ni res, kakor se nadejajo Staročehi in Mladočehi, da bi mogli oni pomagati potem drugim narodom, da bi se tudi za te narode izvršila narodna enakopravnost, ko bi bila izvršena uže pri njih. Mi jim damo pomisliti jedino to. Ako prisojajo oni svojem dež. zboru pristojnost za izvršbo narodne enakopravnosti, prisojati bi jo morali tudi drugim deželnim zborom, a ti so takó sestavljeni, da bi slovanski odlomki, sosebeno kjer je slovansko naseljenje v manjšinah, ne dosegli nikda, prave izvršitve jezične, kaj li še narodnostne poleg jezične enakopravnosti! Na to stran govoré takó jasno dosedanja dejstva, da ni treba nobenega dokaza več zato.

S tega stališča je a priori ponesrečen načrt Staročehov in naj bi bil drugače najpopolniji, do česar mu še po skromnem, torej nepopolnih sodbah dostaja mnogo, mnogo. Tudi je nedoslednost v tem, da so Staročehi poprej, od l. 1879. do 1890., hodili v drž. zbor pobirat mrvíce jezičnih drobtin, a hočejo sedaj po pristojnosti deželnega zbora urediti enakopravnost jezikov.

Z druge strani je nedoslednost Staročehov in Mladočehov skupna v tem, da vidijo težišče v deželnem zboru, kateri tudi ni samo nadaljevanje starega deželnega zbora ampak je preustrojitev segla globoko tudi v ta zastop.

Vidi se, da ustavna doba ni prizanesla niti specifiški historičkim narodom v organizacijah njih pristojnih zastopov. Na nekaj se ve, da pa se je pri tem vendar opirati, ako sploh nočemo plavati med nebom in zemljo; vprašanje je le, kaka opora je primerna, in tu smo dokazali, da deželni zastopi niso primerna kompetencija za izvršenje ne staročškega, nedostatnega jezičnega predloga, ne kakega drugega popolnšega načrta.

Češki Nemci bodo v Praškem deželnem zastopu tudi gotovo pobijali staročeški predlog s stališča vprašanja o pristojnosti, in tu bodo imeli lehek posel. Opozarjali namreč bodo, da čl. XIX. drž. osnovnih zakonov je podeljen vsem narodom, oziroma deželam; on je torej skupen, in skupne zadeve se izvršujejo v državnem zboru. Tega načela se držimo tudi mi z ustavnega stališča, katero nam ugaja, kakor smo dokazali zgoraj, iz popolnoma drugih vzrokov, kakor pa nemški liberalni levici.

V državnem zboru je bila prilika in zajedno potreba predložiti za vse narode dovršen načrt tedaj, ko je hotela vsiliti nemška levica svoj načrt; no mi vemo, da imajo poleg drugih pred vsem Poljaki na vesti, da je tedaj (zadnjič 1886) dr. Rieger opustil zasnovanje in predlaganje paralizujočega načrta. Sosebno to, da Poljaki bodo zavirali tudi v bodoče jednake načrte od slovanske strani, kaže pač očitno da prejšnja desnica ni bila sposobna, doseči izvršenje narodne in jezične enakopravnosti, in da bi obnovenje prejšnje desnice v sestavi s Poljaki, ostalo jednako brezuspešno, in da je torej velik, da ne rečemo smrtni greh onih slovanskih, specijelno tudi slovenskih konservativcev, ki ne prenehajo priporočati zvezo s Poljaki in ž njimi obnovenje poprejšne desnice.

Načrt za izvršenje narodne in jezične enakopravnosti mora priti od slovanske strani na vrsto v drž. zboru, in to, brez pomoči ali soudeležbe Poljakov, in staročeški načrt, dasi nepopolen in gledé na odbrano pristojnost dež. zbora do cela ponesrečen, ima vendar to zaslugo, da je pokazal vsaj pot, kakó je treba dovršeno izdeleti tak načrt. Tak načrt, predložen v drž. zboru, bode imel pri vsem nasprotovanju velik moralen vspeh.

Nemška levica mu ne bode mogla zaradi pristojnosti drž. zbora nasprotovati, ker bi s tem oporekala lastnim

izjavam in dosedanjim lastnim načrtom, in ker bi si izpodmaknila tla za namere, s katero hoče vtihotapiti ali pa vsiliti nemški kot državni jezik. Osrednja vlada bi videla, da je napačno začela izvrševati narodno enakopravnost, ko se je omejila na Dunsjske punktacije, torej jedino na češko kraljestvo. S tega stališča bi mogli celó Mladočehi najbolje pobijati Dunajske punktacije, mnogo bolje, nego s stališča njih materialne strani.

Vsi slovanski narodi, razun Poljakov, bi pa spodbujali svoje državne zastopnike, da bi podpirali namero takega načrta, in prišli bi takó velik korak naprej. Tu bi tudi slovenski konservativci spoznali, kaj se pravi povzdigovati ne le Poljake, ampak tudi nemške konservativce, ki bi takoj pokazali, do kolike mere pripoznavajo oni slovanskim narodom narodno enakopravnost.

Staročeški načrt o deželnih jezikih je dal konkreten primer v ponovljeno pojasnjenje vprašanja o pristojnosti državnega zbora, ne pa deželnih zborov za izvršitev narodne enakopravnosti; dal je zajedno priliko, da se loti kak slovanski poslanec zasnovati popolen načrt za vse narode, in sicer v smislu izvršitve enakopravnosti za varovanje in gojenje ne samo jezika, ampak tudi narodnosti vsakega naroda, torej v smislu posebne organizacije za vsak narod v zaščito in razvijanje narodnosti in jezika. Dokaz o mnogostranskem moralnem vspehu, ko bi se predložil v državnem zboru tak načrt za vstvarjenje nacijskih avtonomij je pa popolnoma pripraven za ta, da se zares izbudi kaka slovanska skupina, da zasnuje in predloži svoj osnutek v državnem zboru kot jedino pristojnem mestu. Med Slovenci smatramo pecijalno sposobnim za tak osnutek velezaslužnega in neustrašenega borilca kanonika dr. Gregorca, med Mladočehi, ko bi se deli na to, je pa več takih sposobnih zastopnikov.

O k r i t i k i d r. M a h n i č a.

III. K razširjanju poganstva, z nasprotniške strani namamišljenemu.

d) *Gledé na bogosluženje, specijalno liturgijo ali mašo.*
 1) *Liturgija rimske cerkve.*

(Dalje).

Do tega sklepa dojdemo s pomočjo zgodovinskih iztočnikov, ki so nam na razpolaganje; isti sklep sledi pa tudi iz vsebine gregorijanskega Kanona, ako ga primerjamo s Kanonom liturgije apostolskih konstitucij. Poslednji kljub u svoji nad vse veliki raztegnenosti ne obseza ničesar, kar bi ne bilo izraženo v prvem se ve da z okrajšavo in preciznostjo, lastno le Gregorju Velikemu; izvzetje pri tem jedino v starem Kanonu jako razviti didaktički del, kateri je Gregor Veliki, da se poslužimo izraza, rabljenega

od njega pri razpravljanju o Aleluju, amputoval,¹⁾ oziroma nadomestil s prvo molitvijo „Te egitur“, katera pride na vrsto v starem Kanonu še le za Verba Inseitionis. Ta molitev prosi za vsprejetje in blagoslovljenje svetih darov, zajedno priporoča blagoslovu in zaščičanju Božjemu katoliško cerkev, papeža diecezanskega škofa in vse žive, za katere se daruje ta hvalna daritev (sacrificium laudis), in se pri tem spominja tudi preblazene device Marije, apostolov in v Rimu posebno češčenih mučnikov, da bi se z njih zaslugami in

¹⁾ Izpustil je namreč popolnoma ta del starega Kanona, ki sledi neposredno za „Sanctus“ in pričinja z besedami „Svet v resnici in vsesvet si Ti . . . ! svet je tudi Tvoj jedinorojeni Sin“. V tem delu starega Kanona se obširno omenja skaženost ljudij kljub vsem obečanjem, zakonom, opominom, skušnjam in kaznim, in se potem natančno razpravlja vse, kar je storil Spasitelj v spasenje človeško, sosebno tudi trpljenje Kristovo.

molitvami dosegla prošena pomoč božje zaščite. Za to molitvijo je postavil Gregor Veliki še uže opetovano omenjeno drugo molitev „Hanc igitur oblationem“, katera pričenja s kratko prošnjo, naj bi Bog, spravljen, sprejel daritev mašujočega in prisustvujočih ali celebrujočega in asistujočih, potem prosi z dostavkom, ki ga je vložil Gregor Veliki, za iste mir v tem življenju (*diesque nostros in tua pace disponas*), v bodočem življenju pa, da bi se prišteli čredi izvoljencev Božjih, torej, kakor se ume samo po sebi, ni v starem Kanonu obsežena v tej sestavi ali obliki, pač v bistvu²⁾.

Začetek tretje molitve „*Quam oblationem tu, Deus in omnibus, quæsumus, benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem acceptabilemque facere digneris, ut nobis corpus et sanguis fiat dilectissimi Filii tui Domini nostri Jesu Christi*“ obseza sicer, ker se ta molitev pridružuje neposredno obema poprejšnjima molitvama, takisto v kratkih izraženih to, kar se podrobno navaja v starem Kanonu za Verba institutionis, no od odstavka „*Qui pridie*“ do konca se ta važna tretja molitev zлага z analognim delom starega Kanona v toliki meri, da jedva zapaziš celó v gregorijanskem kodiku nahajajoče se neznatne okrajšave ali razlike.

Majhna razlika je v začetnih besedah, katere, v starem Kanonu vzete iz svetega pisma (I Cor. XI: 23), se glase: „v noči, ko je bil izdan“, v tem ko se nadomešča teh šest besed v gregorijanskem Kanonu s trojimi besedami „*pridie, quam pateretur*“. To pa se je utegnilo zgoditi manj vsled stremljenja za kolikor možnim krajšanjem, nego vsled tega, da je Gregor, kakor smo uže omenili, odstranil takó imeno-

²⁾ Vidi se na dostavku „*diesque nostros*“, da ga ne poštevalo brez vzroka v obče kot prvotno tvorbo duha velikega papeža, kajti mogel bi se pač ta dostavek izpustiti, ne da bi se motila zveza ali sestava. Sicer svedoči o tem tudi poudarjanje miru, katariga, kakor smo razložili zgoraj, ravno za Gregorja ni potreboval jedino Rim, kateremu so vdiraljoč, nepretržno grozili Longobardi, ampak tudi cerkev, sosebno v pogledu na drzno postopanje Konstantinopolskega patrijarha, kakor tudi v pogledu na vedenje škofov gorenje Italije in zapadnega Ilirika, kateri, perhoreskujoč vsako občnost z apostolskim stolom, so bili cesariju Mavriciju, ki je silil na odstranjenje takó zvanega Akvibijskega razkola, predložili prošnjo naj bi dal razsoditi njih zadevo s konciljem, kateri bi se sklical v Konstantinopolj. Če kateri papežev, imel je sosebno Gregor Veliki popolnoma vzrok, Boga prav posebe prositi za mir v tem časnem življenju, ko je imel opraviti poleg shujšanih cerkvenih zadev tudi z branjenjem Rima proti Longobardom.

vani jako obsežni didaktiški del starega Kanona, torej tudi obširno zgodovino trpljenja Kristovega, vendar pa odločil, da se pred Verba institutionis, s katerimi je tesno zvezana, spominja vsaj z jedno besedo „*pateretur*“. Jedno okrajšbo opazimo pri Verba institutionis, ko je po besedah „*To je moje telo*“ (*Hoc est corpus meum*³⁾) v starem Kanonu čitati še dostavek, „*ki se lomi za vas*“⁴⁾ v odpuščenje grehov“; ta dostavek je izpuščen v gregorijanskem kodiku, no v vstočnih liturgijah je ohranjen do današnjega dne. Besede starega Kanona „*To je moja kri novega zakona, ki se prelije za mnoge v oddrušenje grehov*“⁵⁾ kažejo sicer v tekstu gregorijanskega Kanona „*Hic est enim calix sanguinis mei novi et æterni testamenti; mysterium fidei*“ celó dopolnjenje, katero pa je jedino v besedah, vtemeljenih v svetem pismu (Marc. XIII: 31) „*et æterni*“. Kajti izraz „*mysterium fidei*“ ni različen od izraza „*mysterium novega zakona*“, in ta izraz se uporablja v starem Kanonu, dasi ne izključno v pogledu na kri, ampak enakomerno tudi na telo Kristovo ali, pravilniše, na vse sveto dejanje, katero je podstava mašni daritvi. Dotično mesto starega Kanona se namreč glasi: „*V noči, ko je bil (Kristus) izdan, vzel je v svoje svete in čistiljeve roke kruh, in dvignivši svoj pogled k Tebi, Bog, in svojemu Očetu, ga je zlomil, dal svojim učencem in rekel: „To je misterij novega zakona, vzemite in jejte itd. Besed „*mysterium fidei*“ torej, ko so se nahajale uže v starem Kanonu, ni Gregor Veliki vložil, ampak jih je jedino preložil, in jih je torej poštovati kot vzete iz apostolskega sporočila.⁶⁾ Skrajšanje odstavka, nahajajočega se neposredno v starem Kanonu: „*To storite v moj spomin, kajti kolikor krat boste jedli ta kruh in pili ta kelih, bodete oznanjali mojo smrt, dokler se ne vrnem*“, je dosegel sveti Gregor s stavkom: „*Haec quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis*“.*

(Dalje pride.)

³⁾ Vzet iz besed svetega pisma. „*To je moje telo*“ Matth. XXVI: 26. „*To je moje telo*“ Marc. XIV: 22.

⁴⁾ Ta dostavek je vzet tudi iz svetega pisma, in sicer iz grškega izvirnika. „*To je moje telo*“, ki se lomi za vas. I. Cor. VI: 24.

⁵⁾ Vzete iz svetega pisma Matth. XXVI: 28.

⁶⁾ Apostolsko sporočilo malo besed na tem mestu gregorijanskega Kanona, vzetih iz svetega pisma, zagovarja odločno papež Inocencij III. lib IV. cap. 5.

Iz krčevinskih potočnic.

Elegija.

Veramente fallace è la speranza.

Petrarca.

Oj vihrovito morjé, koliko pokrivaš zakladov,
Tisoč let so že rop tvojih požrešnih valov.
Marsikateri mornar svoj brod natovoril je blagom,
Up mu prijazno migljaj, da bo dobička dovolj;

Ой вихровито морю, колико покрываш закладов,
Тысяч лѣтъ съже роп твоих пожрѣнныхъ валовъ.
Марсикутерый морнар свой брод натоворилъ еъ благомъ,
Упъ му прїязно миглялъ, да бо добычка доволъ;

Toda nevarna je pot, ki vodi po morji globokem,

Kedar svoj bič zavihti burja mogočnoj rokó.

Mnogo požrl je brodov vrtinec besnečega morja,

Up je mornarju zamán širil ponosno srcé.

Sila težkó je otel si svoje in svojcev življenje,

Mnogo blagá je odšlo v zburkano mórje na dno. —

Srce mladencu kipi, ko greti začne ga ljubezen,

Sladkega upa mu v njem cvéte prelepo drevó.

Sreča ljubezni smehlja se njemu nasproti prijazno,

Sladko-prijetne mu dni slika v bodočnost obet;

Toda devica, ki nje srcé oklenoti se htelo,

Kratek ga mamila čas, drugemu dala rokó.

Kdo bi besedam verjel, besedam omamljene ženske?

Sládke so, toda kedaj iskra je istine v njih?

Naj mi kdo tórej veli, ne vara li nada človeka?

Ni li vsak up kakor dim vetrom se v zraku vrteč?

Božidar Flegerič.

Toda nevarna je pjt, kíj vodi po morýj glábokem,

Kedar svoj bič zavihti burja móžčnoj rjókoj.

Mnogo požrl je brodov vrtinec bésnačega morja,

Up je mornarju zamán širil ponosno srce.

Sila tážko je otél si svoje in svojcev živénje,

Mnogo blaga je odšlo v zburkano morje na dno. —

Srce mladéncu kipi, ko gréti začne ga ljúbzen,

Sladkega una mu v njem cvéti prelépo drévo.

Srčáa ljúbezni sméhlja se sá njemu nasproti prijazno,

Sladko - prijetne mu dni slika v bódúčnost obét;

Toda dévica, kíj náj srce oklenoti sá htélo,

Kratek ga mamila čas, drugemu dala rjóko.

Kdo by bésédám vérýal, bésédám omámljéne ženске?

Sládke so, toda kedáj iskra je istine v njih?

Náj mi kdo tórýj veli, ne vará li náda človéka?

Né li vsak up kakor dým vétrom sá v zraku vrtač?

ЛАМУРСКИЙ.

Rusko pravopisanje za učeče se.

Spisal Александръ Ильичъ Ельсинъ, poslovenil dr. Jenko.

Fonetiški del.

Tvarjanje in podrazdeljenje členorazdelnih glasov.

Besede, katere izrekamo, sestajajo iz razdelnih ali pojedinih glasovih delov, nazivanih členorazdelnimi glasovi. Ti glasovi besed se tvarjajo z delovanjem organov izrekanka na vzdihovani tok zraka. Jedni iz glasov so sposobni sami po sebi tvarjati zlog, a drugi nimajo te sposobnosti. Glasovi prvega roda se nazivljejo *glasnimi* (samoglasniki); a glasovi drugega roda — *soglasnimi* (soglasniki). Ti in drugi glasovi, izražani na papirji pismeno ali tiskovno, nazivajo se črkami ali pismeni.

Razun 32 črk, s katerimi se v pismu izražajo glasovi ruskega jezika, upotrebijo se še tri neme črke, tako zvane poluglasne.

Na tak način je v azbuki ruskega jezika vsega 35 črk, katera se razdeljuje na samoglasnike (*a, e, u, i, o, y, ы, ъ, э, ю, я*), soglasnike (*б, в, г, д, ж, з, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ, ъ*) in poluglasnike (*ъ, э, ь*).

Po svojem izviranju se razdeljujejo glasniki na golt-nike: *a, я*; nebnike: *e, u, i, ъ, э* in ustnike: *o, y, ы, ю*.

Soglasniki, po svojem izviranju, razdeljujejo se na golt-nike: *з, к, х*; nebnike: *л, н, п*; zobnike: *д, т*; ustnike: *б, в, м, н, ф, ъ*; šumnike: *ж, ч, ш, щ*, in sičnike: *с, ц, ч*.

Poluglasniki *ъ, э, ь* sami po sebi ne izražajo niti glasnika, niti soglasnika; upotrebijo se samo v pisavi kot končnice besed in kot znamenja trdega in mehkega izrekanka pred njimi stoječih soglasnikov.

O p o m n j a. Črka *ъ* se upotrebja za glasniki mesto črke *u*, kedar je to črko, po zahtevanju izrekanka, izgovarjati v dvoje krajše. Ta črka *ъ* se nazivlje *и съ краткимъ*.

O p o m n j a. Črka *з* se nazivlje trdim znakom in se upotrebja za soglasniki, kedar je te, po zahtevanju izrekanka, izgovarjati trdo.

O p o m n j a. Črka *ь* se nazivlje mehkim znakom in se upotrebja za soglasniki, kedar je te, po zahtevanju izrekanka, izgovarjati mehko.

Skladanje glasov v zloge.

Soglasniki med dvema glasnikoma v besedi, se razdeljujejo med njima po naslednjih pravilih.

Ako se med dvema glasnikoma sliši jeden sam soglasnik, sestavlja on zlog z drugim glasnikom; n. pr. *дядя*: дя-дя; *привожу*: при-во-жу; *берёза*: де-ре-за itd.

Ako se med dvema glasnikoma slišita jednaka soglasnika, in prvi teh soglasnikov pripada pristavku ali pa korenu, sestavlja zlog s prvim glasnikom; ako pa oba soglasnika pripadata korenu, sestavljata nerazdeljno zlog z drugim glasnikom n. pr. *раззнакомить*: раз-знакомить, *русский*: рус-ский, *законный*: закон-ный, *раззадорить*: раз-задорить, *разжжённый*: за-жжённый, *поссобрить*: по-собрить itd.

O p o m n j a. V tujih besedah se jednako soglasnika med dvema glasnikoma razdelita med poslednja; n. pr. *грамматика*: грам-матика, *кассиръ*: кас-сиръ, *колонна*: колон-на, *корридоръ*: кор-ридоръ, *суббота*: суб-бота, *трупа*: труп-па itd.

Dva *c* med dvema glasnikoma sestavljata zlog z drugim glasnikom, ne gledé na to, da prvi *c* ne pripada korenu; n. pr. *посыпать*: по-ссыпать, *поссовать*: по-ссовать, itd.

Zveza glasov *жд* med dvema glasnikoma sestavlja zlog z drugim glasnikom, ako ta zveza proizhaja od zmeščanja

črke *ѡ*; n. pr. убіждать (od glagola убѣдить) убі-ждать, Снисхожденіе (od glagola снисходить): снисхо-жденіе, поврежденіе (od glagola повредить): повре-жденіе, itd.

Ako pa v zvezi жѡ črka ж proizhaja od zmeščanja črke з, sestavlja ж zlog s prvim glasnikom; n. pr. враждебный (od samost. врагъ) враж-дебный, itd.

Zveza črk дл, сл, мл, нл, фл med dvema glasnikoma sestavlja nerazdelno zlog z drugim glasnikom; n. pr. корабли: кора-бли, кровля: кро-вля, стремленіе: стре-мленіе, подкрѣпленіе: подкрѣ-пленіе, туфли: ту-фли itd.

Ako se v tujih besedah, sprejetih v ruski jez k, slišijo zveze кс, кз, нс, дж med dvema glasnikoma, pridenejo se nerazdelno drugemu glasniku; ako se pa za temi zvezami sliši še tretji soglasnik, sestavlja, ta poslednji-zlog z drugim glasnikom in кс, кз, нс, дж s prvim glasnikom; n. pr. Александръ: Але-ксандръ, гекзаметръ: ге-кзаметръ, эпипсисъ: эпи-лэ-псия, раджа: ра-джа, экспонентъ, камбоджскій: камбодж-скій, itd.

Ako se v tuji besedi med dvema glasnikoma slišijo različni soglasniki, in prvi iz teh je nebni *а*, sestavlja zlog ta s prvim glasnikom; n. pr. авторъ: ав-торъ, Европа: Ев-ропа, ревматизмъ: рев-матизмъ, itd.

Ako se med dvema glasnikoma slišijo različni soglasniki, in prvi iz teh je plavnik (*л, м, н, р*) ali pa šumnik (*ж, ч, ш, щ*), sestavlja ta plavnik ali pa šumnik zlog s prvim glasnikom; n. pr. свѣтѣлка: свѣтѣл-ка, скромный: скром-ный, бамбукъ: бам-букъ, канфѡра: кан-фѡра, клеѣнка: клеѣн-ка, продолговатый: продол-говатый, гордость: гор-дость, хѡлмикъ: хол-микъ, дружба: друж-ба, внѣшній: внѣш-ний, башмакъ: баш-макъ, сущность: сущ-ность, деревенскій: деревен-скій, подушка: подуш-ка, itd.

O p o m n j a. V besedah помнѣть, прошлый in по-тлина soglasniki *мл, шл* sestavljajo zlog z drugim glasnikom: по-мнѣть, про-шлый in по-тлина.

Ako se med dvema glasnikoma slišijo različni soglasniki, in prvi iz teh soglasnikov pripada pristavku ali pa ko-

renu, sestavlja zlog s prvim glasnikom; ako pa poslednji iz soglasnikov pripada suffiksu, sestavlja zlog z drugim glasnikom; naposled, ako vsi soglasniki pripadajo samo korenu ali pa suffiksu, sestavljajo zlog nerazdelno z drugim glasnikom; n. pr. разборъ: раз-боръ, отступать: от-ступать, тру-бка: труб-ка, принадлежность: принад-лѣж-ность, дѣрзкій: дѣрз-кий, крѣпкій: крѣп-кий, искусство: ис-кус-ство, городскій: город-скій, разстилать: раз-стилать, отсутствіе: от-сут-ствіе, служебный: служеб-ный, пропускать: пропу-скать, заустить: зану-стить, извѣстность: из-вѣст-ность, лѣгкій: лѣг-кий, класный: клас-ный, повстрѣчать: по-встрѣчать, поступить: по-ступить, потребовать: по-требовать, посмотреѣть: про-смо-прѣть, москѡвскій: москѡв-скій, растеніе: ра-стеніе, повздорить: по-вздорить, по-двигъ: по-двигъ, подробный: по дроб-ный, подлинный: по-длинный, прелыстить: пре-лыстить, itd.

O p o m n j a. Zveza *сѣ* med dvema glasnikoma sestavlja zlog z drugim glasnikom, celó tedaj, kedar črka *с* pripada korenu, in črka *ѣ* suffiksu; n. pr. нести: не-сти, цвѣсти: цвѣ-сти, itd.

Ako se med dvema glasnikoma slišijo različni soglasniki z mehkim znakom v sredi, pripade prvi soglasnik z mehkim znakom vred k prvemu glasniku; n. pr. весьма: весь-ма, письмѡ: пись-мѡ, польза: поль-за, тѡненькій, тѡнень-кий, возму: воз-му, ходьба: ходь-ба, свадьба: свадь-ба, itd.

O p o m n j a. V besedah впотѣмахъ (v temi) in нельзя (zaman) črke *тъм* in *льз* sestavljajo zlog z drugim glasnikom: впо-тѣмахъ in не-льзя.

Ako se med dvema glasnikoma sliši jeden sam soglasnik (redko dva) z mehkim znakom, sestavlja ta, z mehkim znakom vred zlog z drugim glasnikom; n. pr. деревья: дере-вья, платье: пла-тье, листья: ли-стья, крестьянинъ: кре-стьянинъ, itd.

Našim možem.

Ko ste mi prigovarjali, g. urednik, naj bi spisala za Vaš list kak sestavek, obotavljala sem se dovolj dolgo, ker sem vedela, da bo to za me težaven posel gledé na Vaš list.

Slovenci smo — gotovo ne po svoji krivdi — zaostal, še le pred kratkim probujen narod. Prikazni, ki se opažajo sedaj v narodu našem, imeli so v začetku svojega razvoja vsi narodi; ne smemo torej prehudó zameriti Slovencem, ako se spodtikajo nad tem in onim še takó nedolžnim listom ali spisom ter se spodtikajo tudi nad tem, ako se tu in tam prikaže kakova redka žena z javnim svojim delovanjem, ne držeč se strogo samo ognjišča, kuharnice in igle.

Otroci smo še in oprostiti se nam mora; saj se tudi otrok čudi — po svoje — ako zagleda kaj takega, ker nima vsak dan pred očmi.

Nekateri možje naši pripisujejo mnogokaj takemu javnemu delovanju. Zdi se jim, da se taka žena izneverja svojemu spolu, urivajoč se v opravila, do katerih imajo oni in samo oni pravico, da se hoče emancipovati, zanemarjajoč svoje hišne dolžnosti; bojé se oni take žene ter jo gledajo kot strašno grozno prikazen, ki je zatajila vso žensko nežnost. In ko se ohrabri kdo izmed teh, da zine proti nji in vsem, ki bi se drznile kedaj za njo, tedaj mu ploskajo ostali so-

mišljeniki na vso moč, in zdi se jim to takó dobro, da se jim oživé nemi in mrtvi obrazi v rajskem veselju, posebno, ako ponavlja njih vodja jako duhovito frazo, naj ostanejo one pri kuhalnici in igli. —

Spominjam se neke italijanske igre s kvartami. Na vsaki teh kvart je podoba in spodej primeren motto. Izmed teh ostal mi je naslednji posebno v spominu:

„Per l'uomo, che ha dei soldi. quando la testa è poca, Il mondo si compendia nei polli e nella cuoca“. (Za človeka, ki ima denarjev, pa malo v glavi, se svet odgojuje s piščanci in kuharico.

Na take, katerim je v par piščancih vsa sreča in v kuharici najboljša in najvrednejša žena — na take se jaz ne oziram, oziram se tem bolj na te, katerih

„la testa non è poca“ (kateri nimajo malo v glavi), in ki se strinjajo s spisom Frančiška Podgornika o slovenskih pisateljicah v Dunajskem „Zvonu“, l. 1878.

Vidi se, da je dotični pisatelj poznal žensko nalogo doma in zunaj doma, da je imel na svoji strani po vsem izobraženo ženo, katere razum in dejanje je opazoval natančno.

Oziraje se torej, g. urednik, na moče naše, katerim žena ni duševno podrejena, temveč ki spoznajo, da ima ona samo manj prilike in manj odprtih poti, da bi si razvijala svoj razum; slušam Vaš svet ter pokladam zavednim in nepristranskim možem našim le toliko na srce.

Čula sem, ni davno tega, pritožbo, da ima naš narod primeroma malo zavednih in narodnih žen. Kar je omikanih in izobraženih, izobražene so večinoma v tujem dubu in tujem jeziku takó, da bi težko spisale preprosto slovensko pisemce. Ker so pa žene in hčere narodnih množ, so in veljajo za narodne, dasi ne morejo biti posebno oduševljene, ker ne poznajo nič slovanskega.

Zahajajo vendar v najodličniša društva naša ter govoré tam ali tuje, ali pa tako slovenščino, kakoršne in kar so se je naučile s posli doma. Vedoč pa, da tako njih govorjenje ni pravilno, ne lepo, sramujejo se ter kažejo svojo sposobnost rajše v drugem jeziku, kateri znajo bolje, in gotovo ni jim zameriti.

Čegava krivda je to? Mnogo odgovorov se mi sili na to vprašanje.

Najprej nimamo Slovenci takih šol, kjer bi se mogle hčere boljših rodbin izobraževati v narodnem duhu, dokler pa nimamo teh-le, moramo si pomagati sami. Prenaivni bi bili, ako bi kaj takega upali dobiti v kratkem na Slovenskem, tu so razmere naše še jako nepovoljne.

Ali, kakor jemljete na dom učiteljev za tuje jezike, utegnute jih vzeti tudi za slovenski ali drug slovanski jezik. Ko bode vaša hči poznala prednost in lepoto slovanskih jezikov in slovanske umetnosti, ne odtuji se vam takó z lehka. Ko zna popolnoma le jeden izmed slovanskih jezikov, lahko ji je potem seči po drugem, in ako pozna le dva ali tri, spozna, da smo Slovani po jeziku le jeden narod ter da se lahko umemo med seboj.

Zanimala se bode tudi za umetnost, ki se razvija takó lepó in cvete vedno bolj, sosebno med našimi severnimi brati.

Znaoč rusko slovstvo ne bode vam iskala nemških ali francoskih davno premletih knjig, segala bode gotovo rajša po ruskih, ki bodo zánjo nove in zanimive.

Zanimival jo bode oni svet s svojimi plemenitaši in svojimi muziki, zanimive ji bodo ruske stepe, kakor Petrograd in stara Moskva. Saj je vendar sramota za Slovence, da ne vedo njih hčere, kdo je bil slavni Puškin, Lermontov, Turgenjev in sedanji apostol ruski, nedosežni Tolstoj.

Sramota, pravim, mora biti za nas, ko bi ne poznali moža, ki ima na Francoskem toliko vspeha, da so bili mnogoštevilni izvodi dveh njegovih prevedenih knjig razprodani še pred izdajanjem, to je predno ste prišli iz — pod tiska. (Glej „Slovan“ l. 1887). št. 8. 128. str.)

Če beró Francozi Tolstega takó, da je izšlo do leta 1887. njegovo delo. „Vojna in mir“ v petem in njegova Ana Karenina v četrtem izdanju, naj bi vaše Slovenske nič ne vede o tem možu in narodu, ki ima take prijatelje?!

In drugi slovanski narodi: Čehi, Poljaki in Hrvatje, da ne govorim c našem malem narodu, ki ima tudi svoje bisere?

Ko bode znala vaša hči o najznamenitših možeh slovanskega naroda, ko bode znala, da je bil Chopin, čegar mazurke igra tako rada — Slovan, Rubinstein — Slovan, da je sedaj slujoči Dvořák — Slovan, Ondříček — Slovan, Brožek — Slovan, in da je še toliko slavnih množ — Slovanov: zanimala se bode za ta, na toliko vej razcepljeni narod, njegovo omiko in umetnost.

In kdor ne zmaga stroškov, da bi plačeval domačega učitelja, briga naj se za to sam, govori naj in naj razpravlja večkrat o tem v svoji rodbini.

Predobro je znano, da pri nas pravilno slovensko pisati zna malokatera žena, razven učiteljic. Zakaj bi ne pošiljali, če drugače ni možno, svojih hčera na učiteljišča? Če tudi nimajo potrebe, škodila jim vendar ne bode izobraženost, ki si jo pridobé tam. Iz predmetov, kateri se učé na slovenskem jeziku, nauči se popolnoma književnega jezika, in iskra, ki mora tleti v vsakem srcu, vžgati se mora, ko se je dotakne, v domovinski ogenj. Brezčuten les, seveda, ona ne sme biti.

Na učiteljišču nauči se dobro slovanskega književnega jezika, raznih drugih potrebnih stvari in vrhu tega pridobí si za vsak nepričakovan slučaj samostalnosti. Slišala sem uže večkrat vzdihovati hčere tudi večjih uradnikov po samostalnosti. Kaj čuda, če so zavisne za vsak novčič, za vsak korak od svojih roditeljev, ki utegnejo biti v dobri službi, vendar pa so neimoviti!

Kaj čuda, ako se oklene mnogo katera taka hči z obema rokama moža, ki gotovo ne ustreza njenim željam, ki je takó različen od ideala, ki si ga je vstvarila v dekliških sanjah svojih!

Samostojna, niti zmenila bi se ne zanj, ponosna zahtevala bi takega, ki bi vsaj podoben bil vstvarjenemu idealu; ali

nesamostojna reva mora se preskrbeti, mora navezati se iz strahu pred nepreskrbljeno bodočnostjo na neljubljenega moža.

„Impara l'arte e mettila a parte“ (Uči se, tudi ko bi ne potrebovala, za kar se sposobiš) svetujem slovenskim hčeram, takó jih ne bo mogel nikdor siliti v neljubo zvezo, skrb za bodočnost ne bode jih mučila, in nauče se takó — književnemu jeziku našemu.

Umevno je samo ob sebi, da s tem ni še dovršena omika, pač pa dana dobra podstava, na kateri se lahko dalje izobražuje sama.

Ne bojte se, slovenski očetje, da se vam pokvarijo na tak način hčere za bišni opravek, ne! Njej, ki je bolj izobražena in omikana, ne bo treba vseučilišča, da vam pripravi tečne pečenke ali zašije perilo vaše, opravi vam z lehkoto vse to, ko bode treba, in ko bode morala. Svoje proste ure uporabi lahko v svojo zabavo bedi si s čitanjem, godbo, ali „zloglasnim“ pisateljevanjem.

Vi pa, možje slovenski, pazite na to, da se bavi vaša hči v prostih urah v prvi vrsti s slovansko umetnostjo! Ko izide nov komad slovanske skladbe, kupite ga ji; prinášajte ji lepih slovanskih knjig, opozarjajte jo na to in ono lepo posebnost v njih.

Tudi, kar se dostaja ročnih del, imamo Slovani svoj stil ali slog. Češki in moravski vzorci rabijo se uže pri nas.

Leta 1887. bilo je čitati v Slovanu: „Kakor pri vseh slovanskih narodih, kjer ni še izginila prvotna narodna noša, akó se tudi med Slovaki nahaja jako lepih od rodu v rod prehajajočih uzorkov za vezenje in izšivavanje. Mnoga mestna gospodičina ali gospa začudila bi se ne malo, ko bi, prišedša v gorsko zatišje podtatransko in kako borno vasio, našla v preprostih kmečkih kočah ženska dela, katerih uzorke jej je v poslednjih letih podajal kak nemški modni list“.

„Žensko društvo“ v Srbiji odlikuje se sé svojo različnostjo v delih. Isti list piše v istem letniku, da je razstavila srbska vlada ta dela v „Avstrijskem muzeji“, da seznani tuji svet z domačo srbsko obrtnostjo in da bi videl, koliko razuma imajo Srbkinje za lepoto. Skrbite, ako morete, da jim dobite takih slovansko-narodnih vzorcev!

Ako boste delali takó, ne bode toliko pritožb o našem ženstvu, katero se odtuja, in to le po vaših krivdah, slovenski možje!

Skrbite naposled, da bodo žene in hčere vaše doma in v društvu govorile po naše, da se ne prigodi, kar sem videla nedavno, da je za narod jako zaslužna oduševljena slovanska dama govorila le nemško, dasi sem se preverila, kakó je znala vsa njena mala družba slovenski. Ali slovenskega vendar le niso govorili!

Gledé tega morali bi mi biti strožji. Kako ravna jo v tem drugi narodi, katerih sila in potreba ni še v primeri tolika kakor naša!

Nemci so v tem jako strogi, dà, strastni; ogibljejo se celó tujk, ki so vdomačene v vseh jezikih. Takó sem čitala, da so se nekje delili med dame plesni redi z naslednjimi napisi:

Deutsche Frauen und Mädchen, wir wünschen euch alle erdenkliche Lust und Freude beim heutigen Feste und haben nur eine Bitte an euch, nämlich, dass ihr im deutschen Tanzsaale deutsch reden möchtet! O saget nicht Arrangement, sondern Anordnung“ itd. Ta opomin navaja vse tuje besede, navadne pri plesih vseh narodov evropskih ter opominja, da bi jih izgovarjale nemški.

Če delajo Nemci takó, katerim se pač ni bati, da se jim potujčijo žene, kakor nam, zakaj bi ne delali takó mi, ki smo v taki nevarnosti?

Marica.

Iz deželnih zborov.

V kranjskem deželnem zboru je posl. Ivan Hribar pretresal v daljšem govoru kranjske razmere, pri tem pa se ozrl ne le po drugih pokrajinah slovenskih, ampak tudi poprek po Avstriji. Omenivši, kakó je vlada sama imenovala slovenski jezik „Kranjski jezik“, na Štajerskem „windische Sprache“, pravi dalje: „In dandanes vidimo, da ima vlada iste tendence nasproti drugim slovanskim narodom, da ima neko manijo, zakrivati pravo ime za jezik in narodnost.“

Gospoda moja! V Sarajevu je izšla pred nedavnim v vladnej zalogi „gramatika bosanskog jezika“. — Ali ni to največji nesmisel in sicer ravno tako nesmiselno, kakor če bi se hotelo govoriti o gramatiki primorskega, štajarskega, kranjskega ali koroškega jezika? Glejte, gospoda moja, tako hoče vlada cepiti slovanske rodove med saboj, da bi se svoje skupnosti ne zavedali, in zaradi tega ni čuda, ako se v Avstriji dogajajo jako neverjetne stvari, kakoršnih jedna je tudi ta, da se vlada tako močno zanima za Nemce na Češkem, prav

nič pa za Slovane na Češkem, Moravskem in Šlezkem in ako hoče z vso silo dognati spravo, od katere b Nemci imeli prid, Slovani pa škodo. In gospoda moja, na Štajarskem, Kranjskem in Koroškem, vidimo da vlada prav nič ne misli slovanskim manjšinam na ljubo na tako spravo, kakor na Češkem nemški manjšini na ljubo, vidimo, da ista tendenca vladina, katera se nam pojavlja v vsej zgodovini avstrijski, tendenca ponemčevanja, obstoji še dandanes in, da vključ členu 19. drž. osnovnega zakona, kateri za nas ekzistuje samo formalno, vlada faktično neče izpeljati ravnopravnosti nasproti Slovanom.

Jaz obžalujem to iz dna svojega srca, ker sem stalnega prepričanja, da Avstrija, dokler bode tako ravnala s svojimi državljani slovanskega rodu, ne more biti in ne bode nikdar tako mogočna, da bi zapovedovala v svetovnem koncertu, kar bi lahko, ako bi srečne in zadovoljne storila svoje narode. (Živahno odobravanje v središču.)

Ker že govorim o tem, kako se v avstrijski državi protežuje nemški živelj nasproti nam Slovanom, dovoljeno mi bodi, da se nekoliko še ozrem na razmerje Slovanov nasproti neki drugi narodnosti, o katerem sem govoril že prejšnja leta. Uže večkrat sem imel priliko poudarjati, da Avstrija protežuje vsak narod poprej nego nas Slovane, in to nam kaže zlasti razmerje z laškim življem, katero nas zanima tembolje, ker so nam Lahi bližnji sosedje, in ker občutimo njihovega gospodstva trdo pest, katero jim vlada pomaga vzdigovati in vihteti nad nami, jako britko. Ne bodem govoril o Madjarih in o drugih narodnostih, vsaj vidite povsodi jednako tendenco, — kjer nahajate kak neslovanski rod, povsodi vidite, da ga vlada uporablja kot orodje za zatiranje Slovanov.

Glede laškega življa moram konstatovati, da v Trstu, kjer se govori in kjer vsak dan lahko čitate v laških časnikih skrajno predrzne in razžaljive besede o naši prejasni vladajoči hiši — v Trstu, kjer skoro vsi laški časniki brez izjeme prinašajo na prvem mestu poročila iz Italije, iz Rima, — kjer časniki na prvem mestu prinašajo poročila o laškem vladajočem domu, da tam vlada s skrajno brezobzirnostjo podpira in protežuje laški živelj nasproti onemu življu, ki si je na obalah jadranskega morja za Avstrijo pridobil silno velikih zaslug, nasproti slovanskemu življu, ki je velikega pomena za Avstrijo, in katerega boče jedenkrat v odločilnem trenutku silno silno potrebovala.

Gospoda moja! Poglejmo, kako se godi v Istri. Cesarski namestnik v Trstu, mesto da bi gledal na to, da se pri volitvah varuje pravica tudi nasproti Slovanom, mesto da bi skrbel, da nahajajo isto zaslombo v zakonih, kakor Italijani, postavlja se odločno na stran italijanskega življa in pošilja k volitvam komisarje, ki zavirajo Slovane v volilni svobodi, in ki ljudi dražijo, kakor z namenom, da bi prišlo do krvavih izgrediv. In ko je vendar mirna zavest in vstrajnost slovanskega življa prevladala — kaj se je zgodilo? Mesto da bi se bili kaznovali državni uradniki, ki so imeli na vesti, ako bi bilo prišlo do krvavih izgrediv, kaznovali so onega moža, ki je največ storil za pomirjenje duhov, odpustili so profesorja Spinčiča iz službe.

In gospoda moja! v Trstu — poglejte, kako se moramo tam boriti za slovenske šole, za pouk v materinem jeziku: pravi križev pot je to! Družba sv. Cirila in Metoda je osnovala slovensko šolo, ki je letos odprla 5. razred. Ta šola je tako prenapolnjena, da se morajo otroci odklanjati, in vendar so prostori dokaj veliki. Vlada vse to vidi, pa ne stori ničesar, ko se mestni zbor tržaški nekako norčuje iz starišev, ki prosijo slovenskih šol. Tu vlada ničesar ne stori. Kako bi tudi? Vsaj je to tista vlada, ki je mirno gledala, ko je deželni zbor Tržaški z nekako ironijo odklonil v tretjem branju njeno predlogo o nadzorovanju šol.

Gospoda moja, ali ni to politika, ki je obžalovanja vredna? Ako se bode politika avstrijske vlade glede Nemcev kedaj maščevala, maščevalo se bode tembolj, da daje vlada elementu, kateri nikdar za Avstrijo ni gojil prijaznih čutil, pač pa gojil državi nasprotno želje, takemu elementu vso moč proti slovanskemu narodu, ki je vedno zvest bil Avstriji.

Istotako, kakor na obalah adrijskega morja, godi se nam Slovincem tudi drugod, toda o teh stvareh sem uže večkrat imel priliko govoriti in zaradi tega naj danes

samo pokažem na veliko nevarnost, ki nam preti, ako nismo složni. Jaz pravim, da nam preti velika nevarnost in mislim, da ni nobenega med nami, ki so ga poslali slovenski volilci v to zbornico, ki ne bi spoznal te nevarnosti. In vendar moram v svoje obžalovanje opazovati, da se je pri nas v poslednjem času začela porajati neka stranka, ki je postavila narodnost na drugo mesto in odločno izjavlja, da narodnost ni prva stvar, da boj za slovenski jezik ni tako hud nego boj za vero, katere nikdar napadali nismo. . . .

V češkem deželnem zboru so predložili Mladočehi 27. sept. t. l. samostalno adres o, potem ko so jo odklonili Staročehi in veleposestniki. Adresa pravi med drugim :

Uže nekaj let se vstvarjajo v češkem kraljestvu razmere, da se ne varuje zaželeno mirno in pravilno razvijanje Vašemu Veličestvu zvesto udane dežele. Od trenutka, ko so se na škodo državnim pravom in starim ustavnim redom, ki so bili stoletja kot mogočno ostrešje najtrdnješi ščit tega kraljestva, podelili deželam češke korone novi, tako imenovani ustavni zakoni, od tega trenutka, ko se niso spoštovale več pogodbe in obveznosti, ko so se zapustila stara tla, na katerih je zgodovinska monarhija nastala in vzrasla do moči in slave, od tega trenutka ne more priti več ta dežela do mirnega in ugodnega razvijanja. Uže je 32. leto, odkar se hudo pritožuje večina naseljenja. Tudi zvesto udani dež. zbor je kazal na usodne posledice sprememb, po katerih so se namesto starih redov in po nepopravih pogodbah in svečanih prisegah ob koronanjih presvetlih prednikov Vašega Veličestva zagotovljenih dolžnostij vsilili deželi novi, tuji redi, nastali z namero, delati krivico češkemu narodu in nasprotuje nespravljivo njegovim vitalnim interesom, in jih zaradi tega češki narod ne priznava do današnjega dne, in jih prostovoljno ne prizna tudi v bodočnosti.

Od februararskega patenta kaže se, da se delajo češkemu narodu krivice, in vsled tega je nastalo razjedajoče razdraženje med obema narodnostima. Torej novi ustavni redi samo razburjajo, v tem ko je državno pravo tega kraljestva, ta rezultat tisočletnega zdravega in naravnega razvoja, ta temelj pravnih razmerij v deželi, utrjevalo stoletja najmogočnejšo centrepetalno vez med presvetlo dinastijo in posameznimi deželami korone sv. Vjačeslava in tudi med obema tukaj živečima narodnostima.

Novi ustavni redi so zanetili plemensko sovraštvo, katero, žal, z nemške strani meri na uničenje posebne, državno pravne individualitete tega starega čestljivega kraljestva, na odstranjenje vseh sledov njegove državnopravne samostalnosti, na raztrganje dežele v jezikovna ozemlja, na rušenje zveze med obema narodnostima in na stlačenje češkega naroda pod jarem nemškega jezika. O tem stremljenju nemškonacionalnega gibanja na Češkem, na katero ni ostal brez vpliva mogočni nacionalni tok sosednjega Nemškega cesarstva, danes ni možno več dvomiti, kar se tukaj v deželi kaže očitniše od leta do leta. To gibanje kateremu podajejo sedanji ustavni zakoni naravnost agresivna proizzivljajoča sredstva, podpirajo z vsemi pomočki vladi podrejeni organi, in se podpira to gibanje z vso sedanjo ustavno politiko tako imenovane Cislitavije. Kedar in kjer koli trčita skupej oba naroda v deželah češke korone v boju za svoje nacionalne interese, potegnejo se vlada

in njeni podrejeni organi očitno za Nemce, podpirajoč iste na škodo češkega življa, da, rušec načela nove ustave, katera itak v toliki meri daje prednost Nemcem. Kedar gre za kulturne interese nemškega naroda, vlada naglo pomaga z državnimi denarji; nasprotno pa zavira leta in leta napravljenje čeških zavodov tudi tedaj, kedar jih hoče narod zasnovati z lastnimi pomočki.

Vaše Veličestvo, koliko je zavir, trpljenja in stiskanja, predno je možno v krajih z večino nemškega naseljenja ustanoviti samo jedno češko šolo za otroke ondi naseljenih čeških roditeljev. Z vsemi možnimi nezakonitimi in silnimi sredstvi se češki mladini zabranjuje ali jemlje prilika, da bi se izobraževala v maternih inštitucijah. V tem ko se z vsemi sredstvi, da, po tehotapskih, otihi gonijo češki otroci v nemške šole, da jih ondi germanizirajo. Vlada Vašega Veličestva ne trpi samo, ampak obsiplje celó očitno s svojo naklonjenostjo nemškonacionalna društva v deželah češke korone, takó imenova šolska društva, dasi je brezdvombeni in do cela očitni namen, snovati nemške šole v čeških ali mešanih krajih, da se raznarodujejo in demoralizirajo češki otroci. Te šole so, kakor naravno, stalen vir pritožb in razdraženosti češkega naseljenja. Državna uprava podpira tukaj pač na škodo češkega naroda društva z očitno nemoralno, zadači novodobne pravne države nasprotujočo tendencijo. Vlada ne dopušča v posameznih vejah državne uprave drugega takó imenovanega notranjega jezika, kakor nemški, in izključuje češki. Vlada torej deluje dosledno za hegemonijo nemškega jezika na Češkem, ne da bi se ozirala na državne pogodbe in zakone, s katerimi se zagotavlja jezikovna enakopravnost v češkem kraljestvu.

Nadalje pravi adresa, da vlada deluje tudi administrativnim putem na jezikovno ločenje okrajev, in temu da je očiten namen, vstvariti na Češkem posebno za-

prto nemško jezikovno ozemlje. To dosega vlada s tem, da odstranjuje iz mešanih okrajev češke uradnike, tudi večje nemškega jezika, ter pošilja v te okraje uradnike, do cele nevede češčine. Takó se godi uže sedaj, da pri nekaterih sodiščih ne more dobiti Čeh varstva in pravice v svojem jeziku.

Dejanski deluje vlada Vašega Veličestva skupno z nemško-nacionalno agitacijo na raztrganje tega starega kraljestva na razrušenje starodavne zgodovinsko-politiške individualitete in na uničenje češke korone, katera je s tolikim bliščem obdajala glavo Vaših prednikov. Vlada podpira poželjivosti gospodovalnega nemškega življa na Češkem, kakor tudi na odstranjenje čeških manjšin v jezikovno pomešanih okrajih.

Po nadaljnjem označevanju, kakó se preganjajo in zatirajo češke manjšine, obrača se adresa k cesarju s prošnjo za varstvo državnih prav češkega kraljestva in zaščito češkega naroda v njegovem stremljenju za jezikovno enakopravnostjo z nemško manjšino dežele. Prosi, da se odstranijo novi redi, in da se obnovi državna samostanost dežel češke korone. Češki dež. zbor želi moralno spravo, ne pa Dunajske sprave, proti formalnim in materialnim zakonom in proti volji vsega češkega naroda, ki se je napravila brez poštovanja prav tega kraljestva. Naposled prosi, da bi se dal cesar koronati, kakor je bil obečal l. 1861. deputaciji češkega dež. zbora. Po obnovljenem pravnem redu se povrne mir v deželo, na podstavi enakega prava.

Sklepa z besedami: e narod bode blagoslovil plemenit sklep svojega vzvišenega vladarja in gojil gorečo in odkrito željo: Bog okrepi, varuj in obrani dolgo hvaležnim narodom Vaše c. kr. Veličestvo.

Viši dež. maršal je izjavil, da se bode adresa razpravljala po opravljenem redu.

Ruske drobtinice.

Съ міру по ниткѣ, голому рубаша.

Jako vplivna stranka kapitalistov bi rusko državno banko rada pretvorila v privatno delniško društvo. Na osnovi izkušenj drugih držav protivijo se Mosk. Véd (št. 212.) t. l.) temu koraku, ne vidé v njem nobene, „prav nobene“ koristi. Delniška družba iskala bi le svojih koristij tudi na državno škodo, postavila bi državo v neko zavisnost od sebe.

V južni Rusiji, v donecki kotlini našli so obilne zaleže srebra, svinca in cinka. Druga važna novost je ta, da Krup misli ustanoviti podružnico svojega znamenitnega zavoda Vovarne in tretja, da inostrano društvo prosi rusko vlado, da sme izrabljati prirodna bogatstva na jugu.

Rusi se bojé, da ta inostrana konkurencija ne bi škodila domačim proizvoščem.

Ministerstvo notranjih del dá naredbo, po kateri bodo kaznovani zaporom od 1 do 6 mesecev vsi, kdor bi zlorabil kmeta in kupoval od njega po preveč nizkih cenah.

V. Rozanov govore o slavjanofilstvu (Mosk. V. št. 199.) pravi o njem: „Prepirajo se slavjanofili najbolj o neobходимosti za vsak zgodovinski narod, da si čuva celotnost v svojej rasti, torej tudi notranje vzdrževanje od duhovnega izposojevanja celó tu, kedar bi si izposojevali od narodov, ki so dostigli veliko večje omike“.

Ker ogromna večina ljudij ne želi naprezati svoj um, v tem je ves vzrok, da se učenje slavjanofilov ni razširilo; učenje zapadnikov, opiraje se vedno na ponavljanje običajnih fraz, bolj je razumljivo in dostopno najbolj preprostu človeku: v bodočnosti pa se očevidno pokaže, da to učenje ni pravo“ R. misli torej, da preje ali pozneje mora se vsak zgodovinski narod razvijati — samostanlo, na svojih načelih.

Neki Price napisal je celo knjigo „o sibirskih vtisih“. Pisatelj se je posebno zanimal za prognanstvo v Sibiriji. Čudi se, da tako blago postopajo s prognaniki. Na tanko je proučeval ječe Denisejska, Krasnojarka i Irkutsk. Čudil se je svobodi, katero so imeli jetniki v poslopju: vrata vseh oddelkov so bila odprta, jetniki so se šetali, kjer so hoteli, v oddelku, kjer so zaprte cele rodbine, pili so čaj; le vročina in vonj ništa mu ugajala. Vjetniki smeli so hraniti svoje pse, golobe in mačke. V Irkutski ječi pa so, kakor pri nas v delavnišnicah, razni obrtniki delali mnogo blaga. Nekí prestopniki smejo celo v gledališča in klobe (klube), čemur se je Price jako čudil.

Platón Andrejevič Kulakovskij izbran je namesto Budiloviča profesorjem „slavjanskih narčij“, na Varšavskem vseučilišču, kjer je bil uže nekaj časa izrednim profesorjem. On je koncem 60. let

dovršil vseučilišne nauke v Moskvi, bil nekaj mesecev učiteljem v Vladimiru, potem v Moskvi. Pozvali so ga na to v Beligrad na visoko školo profesorjem ruskega jezika, kjer je ostal do znamenitega okreta Milanovega. Napisal je več korenitih razprav, npr. „Праздникъ“, „Слава у Сербовъ“, monografijo „Вукъ Караджичъ, ево, дѣятельность и значеніе въ сербской литературѣ. (Mockba 1882). Prevzel je potem uredništvo „Varšavskega dnevnika“ izza Ščebalkega. Ta urednik je bil list uže znatno povzdignil iz suho oficijoznega v list zanimiv za slovanstvo v obče. Še bolj se je to posrečilo Kulakovskemu, ki je sam prepotoval mnogo slovanskega sveta in proučil odnose, spoznal ljudi. Skrbel je po možnosti za dopisnike iz slovanskih krajev in zorko sledil za slovanskim razvitjem. Za to so neki Rusi celo zamerjali mu, da je njegov časopis premalo lokalni. Rusko stran je vedno odločno branil sredi Poljakov, proti katerim je bil po možnosti objektivni: ne more se mu očitati ni posebna ljubezen k njim, še manj pa sovraštvo. Lani je bil nekaj dni v Pragi na razstavi ter bi bil tudi hrvatsko, kakor vemo rad obiskal, da so mu dopustile okolščine. Za slovanstvo se je vedno živo zanimal ter želel, da srečno preživimo svoja, časi še vedno nekako „otročja leta“. Na njegovo mesto pride menda romanopisec Krestovskij. Kot profesorju Varšavskega vseučilišča želimo K-u iskreno, da deluje dolgo na korist znanosti in slovanstvu.

Лента въ пользу нуждающихся. Стихотворенія Я. П. Полонскаго Спб. 1892.

Tu je zbral pesnik pesmi, ki so večidel uže prej bile izšle v raznih časopisih. Kakor prejšnje, so tudi te izraz prave pesniške sile in navdušenja. Pripadajo pa, kakor v obče vse pesnikovanje Polonskega k čisti, netendenciozni umetnosti. Pel jih je kot umetnik, stoječ na visoti estetičnih zahtev, katerih si je svest popolnoma, kakor je dokazal tudi v prelepi razpravi: „О законахъ творчества“ (Ruskij Vestnik, Maj 1892). Tu pravi, da je pesništvo umetnost, kakor slikarstvo, glasba itd.: vsaka umetnost ima svoja pravila, od katerih ne sme odstopati. Slikarju ne bi odpustili nepravilno mešanje barv, ravno tako ne glasbeniku krivih not. V pesništvu pa mislijo nekateri, da je vse dopuščeno. To Polonskij rezko pobija in omenja blagotvorno moč zdrave kritike. Naj bi si tudi pri nas zapomnili, kogar se dostaje, naši občutljivi umetniki, ramreč lepe

besede s katerimi završuje P. svojo razpravo: „Nadejam se, da so tudi naši mladi pesniki toliko pametni, da jih prava, nepristranska, neosabna in resna kritika nikoli ne užali in ne razsrdi“.

„Русскій Вѣстникъ“ za september razpravlja v oddelu „новости литературы“ precej obširno o časopisu „Славянъ Обзоръ“. Slovenci vemo, da je ob istem časopisu spregovoril uže tudi Pypin v „Vestniku Evropy“. Pypin je darovit književnik, jeden iz glavnih stebrov Vestnika Evropy, preveč pa je zapadnik in za to nekako nima srca, ni pravoga smisla za slovansko probujanje in razvijanje. Dokazal je to uže večkrat, pa tudi v zadnji kritiki Budilovičevega izdanja. Mirno in hladno nas neruske Slované prepuča osodi, ter se v ime više kulture (nemške n. pr.) dopušta, da izginemo v nji. Budilovič mu je dobro odgovoril, braneč slovansko razvitje.

Tudi kritik „Ruskega Vestnika“ ni optimist, on priznaje, da ruske simpatije do slovanstva so bile vedno bolj izraz čute, nego znanja. Napreduje sicer slavjanovždenie najbolj pod vplivom slavistov profesorjev, ali rusko občinstvo se še vedno ne meni mnogo za resne te razprave, pa se zadovoljuje raje s temi drobtinicami, ki jih pobira iz raznih dnevnikov. Kritik misli, da je „Слав. Обзоръ“, kot posrednik med strogo učeno slavistiko in širjim občinstvom dobro došlo. Slavjanofilstvo da je opravičena težnja za posebnim kulturnim tipom. Pisatelji novega časopisa težé vsi za tako samostalnostjo kulturnega razvitja, ruski zapadniki pa z evropskim zapadom v red mislijo, da ruska in slovanska samostalna kultura ni možna. Kritik priznaje, da novo izdanje kaže več poznavanja slovanstva nego prejšnja podobna. Posebno hvali razpravo Lamanskega („Трѣ мѣсяца“), če tudi mu je po o b l i k i nekoliko težka. Tudi druge razprave hvali kritik, velé, da so napisane z velikim znanjem predmeta. Omeni-li „Lj. Zvon“ in razpravil Budilovičev odgovor Pypinu ali pa to poročilo „Rusk. Vestnika“? Dobro bi bilo: pri nas so se baje neki jezili radi onega posnetka Pypinove kritike v „Lj. Zvonu“. Tudi pristrani glasovi imajo svojo vrednost, če so le iskreni; saj dobro veli naš pregovor: da se resnica, prav pozná, *),

treba čuti dva zvona zvoká.

C.

*) Ta drobtinica je bila pisana, predno je izšla oktobrska št. „Lj. Zvona“; v tej št. pa ni nič tega, kar se vpraša tukaj (Op. ur.)

D O P I S I.

Izmed galiških Rusov, 2 okt.

(Собрание „Общества Качковскаго“). Letos je ime'o naše važne „Obščestvo Kačkovskega“ svoj občni zbor 8. sept. n. st. v Stryju. Po bogoslužju in blagoslovljenju društvene zastave zbralo se je v dvorani meščana Kurnickega okolo 2000 naroda, duhovne in posvetne inteligencije in žensk; kmetov letos ni bilo toliko, ker je bila ravno v isti čas žetev, naobraženstva pa toliko, kakor še nikdar poprej. Zborovanje je trajalo od poludne do 4½ ure pop. Zbor je odpravil predsednik osrednjega odbora Obščestva g. B. A. Dedicikij.

Prvi je spregovoril o. Stef. St. Kobljanskij in rekel med drugim: „Mi smo iz dela - pradedu ruski narod, in značaj naš je ruski. Mi imamo svoj jezik, svojo rusko cerkev (unijatsko), slovansko bogoslužje in svojo azbuko, proizhajajočo od sv. Cirila. Mi imamo svojo nad 1000 letno zgodovino in svojo rusko zemljo, katera se zove „Русь“ (Rusj). K tej Rusiji, k tej naši ruski zemlji smo mi privezani z dušo

in srcem, mi živimo z njenim vzduhom, z njenim hlebom. Gre le zato, da bi mi živeli po ruski, in da bi bil za nas naš ruski hleb vkusen in naša odeja, a ne nemški kvargelj, „šljafmica“, „frak“ itd. Ako bi mi odstopili od svoje narodnosti, soprotivili bi se volji Boga, stvarivšega nas ruske. Noben narod si s samozavestjo ne da vzeti svojega lastnega dobra. Takó tudi mi nismo dolžni dati si odvzeti ne naše cerkve z njenim prekrasnim obredom, ne nobene črke iz naše azbuke, iznajdene po sv. slovanskem apostolu in zaradi tega zvane „cirilica“. Za te naše svetinje smo dolžni dati celó življenje, kajti, ako izginejo, je po nas, kot po ruskem narodu izgine sled. (Gromovito odobrenje.) Imamo ljudij, kateri hočejo odvzeti nam za sedaj le nekoliko črk iz naše azbuke. Mi vemo, kam vede to. Uže davno so nam kar hoteli odvzeti vso našo azbuko in nadomestiti jo z latinsko, no, ko ni šlo to, želé sedaj odvzeti pojedine črke, da bi jih polagoma zamenili z latinskimi ali — kakor govore pri nas — s polj-

skimi. (Glasi: to so izdajniki!) . . . Poleg tega hočejo ti ljudje uvesti pri nas takó zvano fonetiko, da bi nas ločili od cerkve in privedi do tega, da bi naši otroci ne znali čitati cerkovnih knjig. No zakaj Nemci in Poljaki ne uvedejo pri sebi fonetike, zakaj pišejo oni tako, da bi bilo možno poznati, kje je korenina vsake besede? Ločiti nas hočejo od matere jezika in njegove azbuke, da bi odvrnili naš narod od cerkve in polagoma pripravili ga ob ruski značaj. Na tako delo ne moremo gledati ravnodušno, drugače sami sebe pripravimo na samoubijstvo. Naše društvo ima namen razprostranjati nauk in ljubezen, ono je dolžno zabraniti te nakane; zato predlagam:

1. Osrednji odbor Общества Качковскаго, in tudi podružni odbori tega društva so dolžni v vseh svojih izdajih in dopisovanjih upotrebljati izključno le etimologiško pravopisanje. (Glasi: Ko bi ne bilo tako, prenehamo vsi biti člani Obščestva!) 2. Vsi člani našega Bratstva so dolžni rabiti le etimologiško pravopisanje. 3. Na slučaj oficijelnega uvedenja fonetike je dolžen osrednji odbor poslati deputacijo k Nj. Veličestvu cesarju in predstaviti posledice tega novouvedenja. (Tu se imenujejo osebe za slučajno deputacijo). 4. Zbor priporoča osrednjemu odboru, da bi k udeležbi v tej deputaciji povabil vse tri škofijske ordinarijate, in ko bi ti ne hoteli udeležiti se v deputaciji, naj se sama odpravi na Dunaj. 5. Zbor pozivlje vse člene Obščestva, da bi, za slučaj uvedanja fonetike, držali privatne učitelje, kateri bi učili njih otroke ruski takó, da bi ruska mladina umela čitati cerkovne knjige (Glasi: Mi plačujemo za šole, a oni imajo nas odmetati od cerkve?) Če tudi bi zabranjevali tako privatno učenje, smo mi pa dolžni zmagati vse zavire in v danem slučaju skrito učiti se stare azbuke, kakor so se prvi kristijani skrivali pred svojimi preganjalci. (Glasi: Tako, tako! Vsi pritrujemo! Od kolere in fonetike obrani nas Gospod!)

O. Poljanskij dokazuje nato važnost azbuke, ki veže ruski narod z njegovo zgodovino in cerkvijo; drugi narodi da nimajo takega nasledja, in da zaradi tega zavidajo Ruse, „a med nami našli so se ljudje, kateri pomagajo našim sosedom, in bi želeli vas pripraviti ob nasledje po vaših dedih in pradedih“. On predlaga izbrati v deputacijo še dva kmeta.

G. Tretjak imenuje izdajnike te, kateri hočejo sedaj skruniti narodu njegove svetinje. „Le podleci morejo delati na odtrganje naroda od njegove tisočletne zgodovine in od cerkve. Ko bi se uvedla fonetika, otroci bi po 6 letnem šolanju ne znali ničesar.“ Resolucije so se sprejele jednoglasno. Pri volitvi odbora izvoljen je bil ves stari odbor. — O. V. Davidjak je kazal, kakó so 600 ljudij unijatske cerkve v selu Tučapy zavajali, da bi sprejeli luteransko vero z na-

menom, da bi jim bilo dovoljeno prestopiti k latinski cerkvi da bi takó postali Poljaki. Škofje so proti temu postopanju, in zaslombo imajo v narodu!

Govornik predlaga, naj se obrne društvo do škofov s prošnjo, da bi se v tem pogledu obrnili do Dunaja ali Rima, kar zbor odobruje. Dr. Malinjak je pripomnil, da Poljaki so le zaradi politike katoliki, a Rusi gališki so katoliki po preverjenju. „Dogodki Tučapski so le začetek historije, kajti gre zato, da bi nas polonizovali. Temu pa se nam je upirati.“

Govorili so še o knjigah društvenih, katere hvalijo celó Poljaki, izrazili so željo, da bi se pomnožili društveniki, in so kazali na mali slovenski narod, ki ima pri družbi sv. Mohorja okolo 60.000 členov. Pravila društva za pokup zemlje so sedaj pri ministerstvu. Razgovarjali so se še o raznih gospodarskih točkah in tožili, da nekateri gospodarji ne čitajo društvenih knjig, in če jih čitajo, vendar dejstveno se ne ravna po njih. Po čitalnicah so predsedniki tu in tam svečeniki, a te čitalnice prospevajo le tam, kjer se ne bojé svečeniki sedanjega vetra v politiki, obrnjeni proti narodu.

Naposled so kmetje zahtevali, da se osnovatelju Obščestva pok. Ivanu Naumoviču zapoje „вѣчная память“, kar so storili, odkrivši si glave. Na predlog seljakov, se je sklenilo, da Obščestvo ponatisne vse povesti, katere je priobčil Naumovič v Dunajskem časopisu „Hayka“, in da se na čelo tej knjigi postavi portret pokojnikov. — V častne člene so izbrali: B. A. Dêdickega, Ign. Galjko, Vas. Kovaljskega, Ant. Petruševiča, i. dr., vse zaslužene pisatelje in dejatelje.

Na večer se je zbralo pri veselici z deklamacijami, petjem in godbo nad tisoč ljudij. O. Vas. Zalozeckij je imel tu krasen, navduševalen govor, in takó se je srečno završil ta važni dan, ki pomenja, kakor vsak zbor našega prvega društva, napredek za naš ubogi in stiskani narod. Inteligencija med narodom se nam množi, a, kakor vidite tudi iz tega poročila, se naš kmečki narod prek in prek odločno poteza za obvarovanje svoje azbuke, svojega pravopisanja, svoje cerkve in njenega obreda, z jedno besedo svojih zgodovinskih tradicij in svetinj. Nadejamo se, da premaga srečno to hudo dobo, v kateri mu po poljski posredujoči politiki grozi nevarnost od le predobro vam znane sosedne zapadne kulture. To, kar pri vas začenjate še le razkrivati, opisovati in ceniti, to pri nas imamo 1000 let; nam hočejo pa stremljenje za tem zadušiti, zatlačiti, nam neposredno odvzeti. Namera je tu in tam v cilju ista; vsekakor pa smo mi še vedno mnogo na boljem, nego pri vas, seštevno če sodimo, kake zapreke vam stavljajo, a zajedno, kakega orožja se poslužujejo. Съ нами Богъ!

Ogled po slovanskem svetu.

a) slovenske dežele:

Novo deželno gledališče v Ljubljani odtvorilo se je slovesno 29. sept. t. l. Zgradba, izvršena pod vodstvom

inženirja Hraskega in arhitekta Hrubega, kakor priznavajo soglasno, je vzorna. Došli so gostje s Češkega in Hrvatskega, od Narodnega divadla Praškega so prišli

ravnatelj Fr. A. Šubert, član društva Pecold in nadrešiser Kolar. Domačega občinstva iz mesta, od blizu in daleč je bilo vse polno; počastili so prvo predstavo tudi dež. predsednik bar. Winkler, dež. glavar. dež. odborniki in dr. Režiser Borštnik je deklamoval prolog, ki ga je že ta večer sestavil pisatelj in pesnik A. Funtek. Na to se je predstavljala alegorija po skupini osebja iz „Veronike Deseniške“, alegorijo je sestavil šolski ravnatelj Šubic. Potem se je igrala „Veronika Deseniška“, Jurčičev umotvor, za gledališče prirejen po g. Borštniku. Občinstvo je bilo navdušeno, občudujoč zgradbo samo in odobrujoč predstavljanje. Slovanski gostje so se jako laskavo izrazili o novem gledališču, in so jednako s priznanjem in pohvalo poročali posebni poročevalci v „Nar. Listy“, „Obzor“ in druge liste. „Sl. Nar.“, potem „Ljub. Zvon“ so obširno popisali sedanje gledališče, oziroma je za razvoj slovenske dramatike zaslužni g. Anton Trstenjak popisal tudi staro gledališče. Nadejajo se odslej nove dobe za razvoj slovenske dramatike, in to želé gotovo vsi rodoljubi Slovenci in Slovenke.

„Sloga“, glavno pol. društvo goriških Slovencev, je imala svoj letni občni zbor 28. sept. t. l. Obširno lepo poročilo društvenega tajnika g. Gabrščka dokazuje da glavno delovanje prošlega društvenega leta je bilo v pospeševanja lastnih zavodov, za katere dobiva dohodke z večine iz večjih ali manjših darov naroda, sosebno pa nekaterih rodoljubov, potem pa tudi od države (600 gld.) Dohodkov za šolske zavode je dobila „Sloga“ 4512 gld., pravih stroškov pa 2604 gld. Storiilo se je ravno prošlega leta jako mnogo za šolstvo in sprejelo v šole mnogo mladine, katera bi se raznarodila drugače. V tem pogledu zasluži pol. društvo pod vodstvom drž. poslanca dr. Gregorčiča pri pomoči društvenih odbornikov največje pripoznanje.

Društvo odločno postopa tudi v pogledu na to, da bi Slovenci Goriškega mesta dobili šolo na mestne stroške; ni še pri cilju, ali vsekakor tliža se mu. „Sloga“ gleda tudi na pospeševanje gospodarstva narodnega, katero tudi na Goriškem vpliva močno na politiške vspehe ali nevspehe. Društvo je pod duhovskim vodstvom, ima sedaj predsednika in podpredsednika svečenika in tudi pravila, kakor pravijo po novejši šegi, „na katoliški podlagi“. Vendar so to društvo napadali najbliži kolege Gregorčičevi na I. sl. kat. shodu. Ti tovariši so tudi na to stran zasvedočili, da njim bi niti angeli ne delovali po godu; oni ugajajo jedino sami sebi, naj si delujejo ali pa samo kritikujejo.

Zanimivo na tem zborovanju, katero je bilo javno, je bilo razgovarjanje o predlogu člana Makuca, da bi se zasnoval jugoslovanski klub, v kateremu naj bi stopil tudi dr. Gregorčič. Rojic, dež. poslanec, je dokazoval potrebo zveze z Mladočehi in je odločno obsojal postopanje Hohenwartovega kluba.

Dr. Gregorčič se je izrekel proti temu, da bi vstopil sedaj v jugoslovanski klub. Pritrjevali so mu drugi,

in takó ni obveljalo, kar so nasprotniki Hohenwartovega kluba predlagali. Mi poštujemo težavno stališče zaradi specijalnih goriških razmer; mi z našega stališča smo preverjeni, da dokler nestopijo slovanski poslanci v zvezi z Mladočehi v opozicijo, ostane ne le vse pri starem, ampak bode še vedno hušje; jedino z dosledno in mogočno opozicijo pridemo na znotraj do boljšega preobrata, in to kljubu — zunanji politiki. Dokazov nam ni treba tukaj ponavljati. O jednem vzroku, da se drže slovanski poslanci starega tira, spregovorimo posebe.

Banket, prirejen 9. t. m. na čast. g. Luki Svetcu, izvršil se je na vse strani častno, sijajno in na vse strani izborno. Več prihodnjič.

Petardisti v Trstu. Policija je prišla na sled gnezdju petardistov. Trije mej temi so Tržaški mladeniči, ki se učé na italijanskih vseučiliščih. Takó se ne zanaša, ker je uže davno tu, ampak vedno z nova krepi irredentarski duh iz sosednjega kraljestva. V Tržaškem mestnem sovetu so renegati in druge vrste ljudje, ki se drznejo Slovincem očitati lojalnost! V Trstu je politiške gnjilavi do vrhunca, in vendar se prikriva na zunaj; kljubu temu se sistem ne spremeni, kljubu temu se delajo lojalnemu slovanskemu življu največje zapreke pri najnaravniših in elementarnih potrebah.

Tržaški mestni svet je imel zopet prilika pokazati svojo odurnost nasproti Slovincem. Prišla je na dnevni red prošnja za slovansko šolo v notranjem mestu, in vlada je pozvala mesto, da pošlje dva zastopnika na posvetovanje o tej šoli. No, kakor običajno odklonili so to, Rascovicha, ki je sumničil Slovence, je odbil krepk odgovor od posl. Nabergoja. Rekel je, da v Trstu je slovenska šola potrebna, ker je v mestu mnogo Slovencev, okolo in okolo pa so slovanske dežele. Rascovichu ki je trdil, da prosilci z večine ne pripadajo mestu, odgovori, da mestna šola vzdržuje šole za 16.000 podanikov ital. kraljestva, bivajočih v Trstu. To je spekle in na galeriji za take slučaje pripravljena množica je začela na vse načine razgrajati. Taka je v Trstu!

„**Il Diritto Croato**“, v italijanščini tiskani tednik, ki izhaja v Pulju, je završil ravno sedaj svoje IV. leto. Poudarja, da bode, kakor doslej, neustrašeno zagovarjal pravo hrvatskega naroda v Istri, kakor bratski podpiral slovanske narode v obče. Ta list ima najhujše položnje, ko je malo ne vsaka druga 2. štev. po 2, če ne 3. krat zaplenjena zastran kritike nasproti domači viši hierarhiji, obči politiki itd. „Il Diritto Croato“ je žel obilo priznanja pri slovanskih narodih; v izrednem položnju potrebuje gledé na žrtve obile podpore. List stoji na leto 5 gld. 60 kr., na pol leta pa 2 gld. 80 kr.

Pobalinstvo istrsko. Pod naslovom „anagra istriana“ poroča „Il diritto Croato“ o naslednjem. Češk pisatelj Kuba, znani izdajatelj „Slovanstva ve soych spěvech“ je potoval tudi po Istri.

Pri češkem rojaku svečeniku se je pomudil in privabil hrvatske kmete, da bi mu zapeli pesmi. Ko so

odšli, lučali so ital. pobalini kamenje iz skritih kotov za njimi in so nekatere ranili hudo. Stvar preiskuje sodišče; poročilo pa vpraša: Koliko časa bodo še zlorabili potrpežljivost slovenske in hrvatske narodnosti v Istri? Kuba je takoj odšel in nesel gotovo prijetne vtise o ital. kulturi, kakoršna se kaže v Istri.

b) ostali slovanski svet.

Delegacije. Cesar je odgovoril na nagovore delegacijskih predsednikov med drugim: „Zunanje položanje se od poslednje delegacijske sesije ni spremenilo bistveno; naša odnošanja k vsem silam so ostale nad vse prijazne, in zaupno skupno postopanje z državama zvezanimi z nami, kaže tudi nadalje svoje ugodne, mir varujoče posledice. Potreba miru narodov in skrb za njih gmotno blaginjo kažejo očitno pomirljiv vpliv na mednarodne razmere“.

Cesar poudarja, da poleg uže završenih pogodb z Nemčijo, Italijo, Švico in Belgijo so se sedaj povoljno dovršila tudi pogajanja s Srbijo, in da dobi tudi ta pogodba kmalu svojo veljavo. V Bosni in Hercegovini da je napredek na vse gospodarske strani; toliko laže da uprava pokrije svoje stroške iz dohodkov teh dežel. Za vojne potrebe je letos povisek, ki pa ni nepričakovan.

Kakor običajno, je nagovarjal cesar potem pojedine delegate. Profesorja Spinčiča je vprašal cesar, ali je privikrat delegat; ta mu odgovori: Jaz sem prvi istrski Slovan, ki se je odposlal v delegacijo. Na to je cesar odhajaje pristavil: „S svojim vedenjem ste Nam poslednji čas provzročili mnogo britkosti. „Spinčič je te besede jedva slišal, zato tudi ni mogel odgovoriti.

V avstrijski delegaciji je letos predsednik bar. Chlumecky, v ogerski pa grof Ludv. Tisza.

Skupni proračun ca 1893. znaša 143,821.887 gld., t. j. 4,679.001 več nego za 1892. Od tega pride na vojno ministerstvo 119,618.120 rednih, 18,416.365 izrednih, torej skupnih stroškov: 138,034.485 gld. Zunanje ministerstvo potrebuje za osrednje vodstvo 570.300, za polit. informacije 600.000 gld.

O obravnavanjih v delegacijah bomo poročali posebe; omenili pa smo uže, da mladočeški poslanec in delegat Eim je spregovoril v buget. odseku kritično besedo o trozvezi, specijalno o uže objavljenem odlomku pogodbe z Nemčijo, potem pa o pogodbah trozveze v obče.

Ogerski proračun za leto 1893. znaša; stroški 485,265.596, dohodki pa 485,279.643, torej preostanek 14.047 gld. Kdo vé, kako so krpali, da kažejo ta preostanek? Za bogočastje in pouk je odmerjeno več 282.770 gld. Omenili smo pa prejšnjih let, razmerno kako malo odločujejo za prosveto, a kar se stori tu, gre vse le za madjarsko narodnost in za zavode, s katerimi se tujčijo ostale narodnosti.

Črna Gora je novinam, ki zagovarjajo trozvezo, prav hud trn v peti; zato jo črnijo, seosebno izmišljujejo razne laži o knezu Nikiti. Ali „Glas Crnogorca“ jih dobro zavrača, razkrivajoč spletke in nakane, ki se predejo proti „jedinemu“ prijatelju carja Aleksandra III. Črnogorski narod je trden kot skala s svojim razsvetljenim vladarjem.

Poljaki na Nemškem. Na Poznanjskem in v zapadni Prusiji je nemška komisija od l. 1886—91 kupila 58526 hekt. zemlje, kar znaša okolo 10 $\frac{1}{2}$ štirjaških milj, in sicer za znesek 36,070.828 mark. Plemiči poljski so prodali v tej dobi 98 svojih zemljišč ali imovin in sice 20 v zapadni Prusiji v obsegu 13.739 hekt., 78 pa v Poznanji v obsegu 43.452 hekt. Torej v 5 letih je porabila uže nad tretjino denarja odločenega za kupovanje poljske zemlje. Pri tem se vidi, da so malone izključno plemiči poljski, ki so to zemljo poprodali Nemcem.

Plemiči dajajo snovi v zaresno premišljevanje tudi drugod, pri nas seosebno v Galiciji, potem pa tudi na Ogorskem. Tu ne gre za kožo le narodom, ampak so v tesni zvezi tudi državni interesi.

Popravek starega koledarja. Srbski metropolit Mihajlo je bil predložil Carjigrajskemu patrijarhu, da se popravi stari koledar (julijanski), ter da se natančneje določi dan sv. Vskresenija (Velika noč), samo ako to ne bi bilo protivno kanonom pravoslavne cerkve. Patrijarh je laskavo odgovoril, javljajoč mu, da je njegov predlog izročil na pretresanje stročni komisiji, v kateri so 4 najučenejši profesorji. Potem se utegne sklicati vesoljni zbor, ki bi imel rešiti to in še kako drugo vprašanje.

V „Slov. Svetu“ se je vprašanje o koledarju temeljito pretresalo lanskega leta, in so se razkrile nepopolnosti in spletenosti tudi gledé na sedanji gregorijanski koledar, ter se je dokazalo, da stari julijanski koledar ima še vedno boljše in preprostejše podstave. Tudi se je pokazalo na to, da astronomiji nedostaja še odločilnega materijala, da pri vsem napredku današnje znanosti ni še možno končno rešiti koledarskega vprašanja, tem manj je bila dozorela doba za to, ko se je zasnoval gregorijanski koledar. Zato bi mi tudi člene pravoslavne cerkve opozarjali tu še posebe na razpravo v našem listu ali vsaj na iztočnike, kateri so podstava razmišljanju v našem listu.

Viša dekliška šola v Konjicah na Štajerskem. Mariborski knezoškof dr. Napotnik je kupil v Konjicah hišo za višo dekliško šolo, v kateri bodo poučevale šolske sestre. „Sl. Narod“ se nadeja, ko ne vé še gotovega, da se bode tu učila tudi slovenščina. Najbrže se opira na knezoškofa samega, ker šolske sestre drugod ne utrjujejo slovenskih učenk v slovenščini pač pa v drugih tujih jezikih.

Gališki Rusi imajo poslednji čas novo éro, in pristaši te ére so novoeristi, ki zapuščajo vedno bolj stare tradicije in se tem oddaljujejo od prave stare narodne stranke. Ta uova éra cepi tudi poslance ruskega naroda; sedaj so se novoeristi odločili od pravih narodnih poslancev, in takó bodo imeli tudi v dež. zboru odslej dva kluba. Razumne se samo po sebi, da novoeristi so bolj pristaši vladni, in to pomenja v Galiciji tudi prijazniši s Poljaki.

Slovaki. O njih priobčimo prih. obširen dopis, ki govori, kakó brutalno so se vedli organi madjarske vlade nasproti odkritju spomenika v Hlubokem (Globokem) pok. voditelju Hurbanu, potem, kaj se vse dela z njih otróci, itd.

V Srbiji vre, ker radikalna stranka se hoče na vse pretege upirati sedaj žugajočemu nasilstvu liberalne stranke. Slovani v obče obsojujejo Ristićevo sedanjó politiko in čisto nič ne uvažujejo njegovega opravičevanja nasproti raznim novinarjem, še manj pa izgovarjanja ministra predsednika Evakumoviča.

Književnost.

Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda. Na svitlo daje in zalaga družba. VIII. zvezek Janez Cigler, slovenski pisatelj. V spomin stoletnice njegovega rojstva spisal Ivan Vrhovnik, župnik trnovski v Ljubljani s 3 podobami. V Ljubljani. Str. 54, stoji vezana 20 kr. 100 izvodov vkup, vezanih 15 gld. Pisatelj knjižice je porabil tiskane vire in ustne in pismene prispevke še živih oseb. Na 52. je čitati: Od l. 1786 pa do malega srpana 1858, ko je izšel Levstikov „Martin Kerpan“, bil je Janez Cigler prvak slovenskih povestničarjev. Velepoučna in krasna knjižica, kateri je želeli, da bi se v tisočeri izvodih razširila po slovenski domovini, da bi spoznaval narod, kdo je Cigler, ki mu uživati je dal samo z jedno knjigo toliko srečnih ur.

Slovanskepismo, spis, ki predočuje azbuko in podaje nekoliko vaj v cirilici. — Préhled politických udalosti (od srede 1891 do srede 1892). — V vsem šteje 140 str. vel. oblike same raznovrstnega zabavnega in poučnega berila z mnogimi slikami in ilustracijami. Zasluži zares ime slovanskega koledarja, a cena mu je 50 kr. Mi ta koledar posebe priporočamo našim, češčine večim čitateljem.

Veliky Slovansky Kalendár na obyčejný rok 1893. Vydává I. Otto. S obrazem titulním a s mnoha jinými vyobrazeními. V Praze. Tiskem a nákladem I. Otty. Obseza:

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 4 gld. za pol leta 2 gld in za četrt leta 1 gld. Za dijake in ljudske učitelje stoji celoletno 3 gld. 60 kr., poluletno 1 gld. 80 kr. in četrtletno 90 kr. — Posamične številke se prodajajo po 18 kr. — Naročnina, reklamacije in dopisi naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu, ulica Farneto št. 44

Tisk tiskarne Dolenc. — Izdajatelj, lastnik in urednik Fran Podgornik.

Posloupnost českých knížat a kralu. — Hlavní události z dějin slovanských. — Poleg abecednega reda svetnikov in svetnic tudi „Imena staročeská“. — Mnogo zabavnega berila, med drugim: Rudolf II uprostréd uměleckých sbírek z ruské vesnice. Napsal Jar. Hrubý. — Chicago a nejbližší světova výstava l. 1893 (K titulnímu vyobrazení). — Z říše neviditelných. Napsal dr. Jadisl. Haškovec. (Ta spis o bakterijském posebe hvalijo in poudarjajo češke novine). — Préhled státního ústrojí o mocnářství rakousko-uherském. Napsal K. Bečka.

Ottova Laciná Knihovna narodní, sešit 37. završuje spis „Po stupních“ in pričinja z delom novele Josefa Konráda: „Na útěku“. Cena snopiča 10 kr.

Sistematika nar. pesmij o Kraljeviču Marku. Stanislav Čiševiski iz Varšave hoče prirediti zbirko narodnih pesmij o Kraljeviču Marku; zato hoče spraviti v to zbirko vse pesmi in tradicije, ki se nahajajo o tem junaku med Srbi, Hrvati, Bolgari in Slovenci. „Вос. Вила“ pripominja k temu, da Kraljevič Marko je bil srbski junak, pesmi in vse drugo o njem so le pri Srbih, kar je drugod, je popačeno ali pa posneto iz srbskega.

Kuchyně a stul predku. Ličení dějepisné ze XVI. století. Napsal dr. Zikm. Winter. Jako zajímavě podjetje „Učene knihovny“ číslo III. C. 90 kr. V Praze 1892. Nakladatel dr. Fr. Bačkovský, knihkupec. 16° str. 192.

Русская Библиотека 1892. Изданіе Пелеха. Выпускъ VIII. и IX. Августъ и Сентябрь. Vsebina: Война и Миръ. Романъ Тр. Л. Н. Толстого. (Стр. 209 — 336). Nadaljevanje. Ta Biblioteka priobčnje najboljše spise prvih veliko-ruskih pisateljev, izhaja v 12 zvezkih na leto in stoji 2 gld. 40 kr. Naroča se na njo pod adreso: Издательство „Русской Библиотеки“ вв Львовѣ, Бляхарская ул., N. 13.

Popravek k 18. št. „Sl. Sv.“ Str. 269. na desni 29. vrsta zgoraj čitaj: zvanje nam. znanje.

„Slovanski Svet“

izhaja 10. in 25. dne vsakega meseca, pričinja s to št. zadnje četrtletje t. l. in stoji:

za celo leto	4 gold.
za pol leta	2 „
za četrt leta	1 „

Za ljudske učitelje, učiteljice in dijake:

celoletno	3 gld. 60 kr.
poluletno	1 „ 80 „
četrtletno	— 90 „
Posamične številke so po	— 18 „

Novim naročnikom moremo postreči še z vsemi številkami tega leta. Prejšnje letnike pa oddajemo po znižanih cenah, povprek po 3 gld. letnik s poštnino vred, učiteljstvu in dijakom pa po 2 gld. 60 kr.